Milliyet
20. İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
CUMA 1 AĞUSTOS 1919

Hükümetin Mustafa Kemal ile ilgili kararı ortada kaldı

TEVKİF EMRİNİ YERİNE GETİRECEK KİMSE BULUNAMIYOR

Hükümet tarafından tevkif edilmesi istenilen Mustafa Kemal Paşa'nın Çanakkale muharebelerinden sonra Edirne'de bulunduğu sırada Erkek Öğretmen Okulu öğrenci ve öğretmenleriyle birlikte çekilmiş bir fotoğrafı...

● Erzurum Vali Vekili Kadı Hurşit Efendi, hiçbir teşebbüsde bulunmuyor. Jandarma Kumandanı Ferit Bey ve Polis Müdürü Saffet Bey'in Mustafa Kemal'in arkasında oldukları bildiriliyor

DAMAD Ferid hükümetinin Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey'in derhal tevkif edilmelerini isteyen emrini burada yerine getirecek kimse çıkmamıştır.

Vali Vekili Kadı Hurşit Efendi, hükümetin emrini almış olmasına rağmen, bunu yerine getirmek için hiçbir teşebbüste bulunmamıştır. Kadı Hurşit Efendi, Jandarma Kumandanı Ferit Bey ve Polis Müdürü Saffet Bey'in Mustafa Kemal Paşa'nın arkasında oldukları anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan Harbiye Bakanı'ndan aynı yolda talimat almış olan 15. Kolordu Kumandanı Karabekir Paşa'nın, çok sert bir cevap hazırlamakta olduğu ve ne sebeple Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey'i tevkif edemeyeceğini ve kongreyi de dağıtamayacağını bu cevabında belirteceği öğrenilmiştir.

ORDU ALEYHTARLIĞI

Kongrede beyanname üzerinde tartışmalar devam ederken Trabzon Sürmene delegesi Ömer Fevzi'nin ordunun tamamiyle dağıtılması için teklifler yapması hayret uyandırmıştır. Yunanlılara karşı icabında savaşılması gerektiği fikri yayılırken Ömer Fevzi şu mealde bir konuşma yapmıştır:

"— Kışlaları kapatalım. Askerleri kâmilen terhis edelim. Sulh içinde yaşamanın şartlarını hazırlayalım ve gereğinde askerî hizmetleri milis teşkilâtı kurarak ona tevdi edelim."

Ömer Fevzi'nin bu sözleri kongrede sinirli hitaplara sebep olmuş ve delegeye şu şekilde seslenenler görülmüştür:

"— Burada bolşevik propagandası istemiyoruz."

"— Biz vatanı kurtarmak için bu kongrede toplanmış bulunuyoruz."

"— Orduyu terhis etmek, kışlaları kapatmak bolşevikliktir."

KÜRSÜDEN İNDİRİLDİ

Mustafa Kemal ve Rauf beylerle birlikte tevkif edilerek derhal İstanbul'a gönderilmeleri istenen ve Paşanın yanında kongreyi takip edenlerden eski Bitlis valisi Mazhar Müfid Bey, Ömer Fevzi Efendi'nin sözlerinin kongreyi çıldırttığını ve kendisinin kürsüden indirildiğini de söylemiştir.

Amerikan Elçiliği'nde siyasî parti temsilcilerinin fikri alınıyor

Türkiye için ne tarzda bir mandaterlik istiyorsunuz?

AMERİKAN Büyükelçiliği'nde yerleşen özel komisyon, dünden itibaren Türk siyasî partilerinin temsilcilerini dinlemeye başlamıştır. Amerikan elçiliğine gidenler, **"Türkiye için ne tarzda bir mandaterlik istiyorsunuz? Bu mandater kim olmalıdır?"** şeklinde bir sualle karşılaşacaklarını düşünerek ona göre hazırlanmışlardı. Fakat hiç beklemedikleri bir şekilde Amerikan heyeti bu suali şimdilik bir yana bırakmış ve şu suali sormuştur:

"— Türklerin, muhtar bir Ermenistan hükümetinin teşekkül ettiğinden malûmatları var mıdır ve bu baptaki fikirleri nedir?"

Parti temsilcileri, Ermenistan meselesinin ön plana alınacağını beklemedikleri için ve bu konuyu da partilerinde tartışmadıklarından verecekleri cevabı ya fırka toplantısından sonraya bırakmışlar veya şahsî kanaatlerini söylemişlerdir.

Fransızca (STAMBUL) gazetesinin bildirdiğine göre, Millî Ahrar Partisi adına konuşan Sekreter Cami Bey'le Kemal Mithat Bey, Ermeni meselesindeki iddialarda haksızlıklar olduğunu beyan etmişler, Wilson prensiplerinin 12'nci maddesinin tatbikinde ısrar etmişlerdir. Amerika heyeti evvelce Ermenistan derken Millî Ahrar heyeti, evvela Türkiye konusunda ısrar etmiş ve partinin müstakil bir Ermenistan'a karşı olmadığını fakat çoğunluğun azınlığa feda edilmesine karşı bulunduklarını söylemiştir.

Sulh ve Selâmet Partisi adına eski içişleri bakanlarından Mustafa Arif Bey, Türk istiklâli üzerinde durmuştur.

AHMET RIZA NE DİYOR?

Komisyonda dinlenen eski senato başkanı Ahmet Rıza Bey, Ermeni meselesi için demiştir ki:

"Türkler, vatandaşları olan Ermenilerin ideallerinin hakikat olduğunu görmekten memnundurlar. Fakat Türkler kendi menfaatlerinin başkalarına feda edilmeyeceğine de inanmak isterler."

Dün Amerikan heyeti huzuruna VAKİT Gazetesi Başyazarı Ahmet Emin ile eski içişleri bakanı Ali Kemal de çıkmışlar ve şahsî görüşlerini bildirmişlerdir.

PARTİLERİN GÖRÜŞÜ

Türkiye'nin manda idaresi altına girip girmeyeceği, girecekse hangi yabancı devletin mandası altına gireceği konusunda siyasî partilerimizin tutumları şöyledir:

Hürriyet İtilâf: Sadık Bey'in Şûrayı Saltanat'ta ileri sürdüğü fikir, "Milyonlarca Müslüman'ın halinin düzelmesine bir an bile himmetini esirgemeyen, denizden ve karadan cihana gölge salan devleti muazzamanın refakat ve siyasî müzahereti" ki İngiltere demektir. Binaenaleyh Hürriyet İtilâf Partisi İngiltere'yi istiyor.

Millî Ahrar: Mandaya taraftar değildir. Eğer bir destekleme mevzubahis ise, bazı kayıt ve şartlar altında Birleşik Amerika müzaheretine taraftardır.

Sulhu Selâmet: Aynı fikirdedir.

İngiltere bir Türk parlamentosu istiyor, fakat İstanbul'da bulunması şartı ile. Fotoğrafta ön planda parlamentonun toplandığı Fındıklı Sarayı ve onu top tehdidi altında tutan İngiliz savaş gemileri görülüyor.

Amiral Kaltrop yeni parlamento için tahminde bulunuyor

● *İngiliz Yüksek Komiserliği raporunda İzzet Paşa'nın bir hükümet kurmasının kesinlikle önlenmesi isteniyor*

İNGİLİZ Yüksek Komiseri Amiral Kaltorp tarafından dün Londra'ya Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen uzun bir raporda, Damad Ferid'in İngiliz memuru Hohler'le önceki gün yaptığı konuşmaya temas edilerek bilhassa seçimler konusunda çok enteresan bazı yeni noktalar üzerinde durmuştur.

Damad Ferid, seçimi istemeyerek kabul ettiğini fakat bu seçimleri geciktirmekte olduğunu da bildirmekte ve kendisinin de seçimlerin yapılmasına karşı olduğunu tekrarlayarak, **"Fakat bu seçimleri durdurmam, devrimizin liberal akışına, Wilson prensiplerine de aykırı düşer. Bu sebeple, seçimlerin önlenmesi iyi sonuç verecek olsa bile bunu yapamam"** demektedir.

Diğer taraftan, Amiral Kaltorp, seçimlerden doğacak parlamento hakkında da bazı ön tasavvurlarını bu raporda kaydetmekten kendini alamamış ve yeni Türk parlamentosunun İstanbul'da olacağını ve bu sebeple de, **"İtilâf Devletlerinin kuvvetli tesiri altında kalacağını"** Londra'ya bildirmiştir.

Amiral Kaltorp, Damad Ferid'in alaylı bir şekilde bahsettiği Erzurum ve Sivas kongreleri için de, **"Bu kongrelerin ehemmiyetini tam olarak ölçmemize imkân yoktur"** demiştir.

İngiliz Komiseri, Osmanlı Başbakanı ile Hohler arasındaki konuşmanın en mühim noktasının, Padişah ile Damad Ferid'in şahıslarının emniyete alınması, korunması hususundaki talepleri olduğunu bilhassa belirtmiş ve bu hükümetin **"iyiniyetli"** bulunduğunu belirterek korunmaları gerektiği fikrini de dermeyan eylemiştir.

Amiral, raporunda **"ciddî zorluklar"** içinde bulunduğunu da bildirmektedir.

İngilizlerin tevkif edilmesini istedikleri eski başbakanlardan İzzet Paşa'nın Meşrutiyet'in ilânı günlerinde Cem tarafından yapılmış bir karikatürü

İzzet Paşa'nın tevkifi istendi

DAMAD Ferid ile önceki gün gizli bir görüşme yapmış olan İngiliz Yüksek Komiserliği siyasî memurlarından Hohler'in, eski başbakanlardan İzzet Paşa'nın tevkifini Londra'ya tavsiye etmiş olduğu öğrenilmiştir.

Hohler, Damad Ferid'in kendisine yaptığı ihbarları değerlendiren raporunda, bütün karışıklıkların altında İzzet Paşa'nın yatmakta olduğu kanaatinde bulunduğunu Londra'ya bildirerek şu tavsiyeleri yapmıştır:

"Benim görüşüme göre, İzzet Paşa'nın bir hükümet kurmasını katiyyetle önlemeliyiz. Önlenemediği takdirde yapılacak tek şey, İzzet Paşa'nın tevkif edilerek sürgüne gönderilmesidir."

BALIKESİR HEYET-İ MERKEZİYESİ İLK TOPLANTISINI YAPTI

● Kolordu Kumandanı Miralay Kâzım Bey, Harbiye Bakanlığı'na gönderdiği telgrafta, Kuvayı Milliye'nin siyasî maksadının bulunmadığını belirtti

BALIKESİR Hareket-i Milliye Kongresi kararı olarak teşekkül etmiş olan Heyeti Merkeziye ilk toplantısını dün yapmış ve Yunana karşı mücadele hazırlıklarına başlamıştır.

Diğer taraftan burada bulunan 14'üncü Kolordu Kumandan Vekili Miralay Kâzım'ın da, dün aşağıdaki telgrafı Harbiye Bakanlığı'na gönderdiği öğrenilmiştir.

"Dört gün evvel Karesi ve Saruhan sancaklarına merbut kazalardan ikişer zat Balıkesir'e gelerek burada bir içtima akdettiler. İcra ettiğim tahkikata nazaran bu içtimada Yunan işgaline karşı mukavemet eden Kuvayı Milliye'ye muavenet ve müzaheret meselesi mevzubahis olmuş ve başka hiçbir siyasî maksat ve teşkilâtı hususiye fikri olmadığı tahakkuk etmiştir.

Daha bidayette bu içtimaın meni hükümetçe tasavvur edilmişse de cebren dağıtılmasına teşebbüs olunmasından hadis olacak müşkilât ve bundan tevellüt edecek suitefehümmat birçok dedikodulara meydan vereceği cihetle şiddet tedbirlerine başvurulmaması ve fakat hüsnü tebid ve nesayih ile içtimaın temini men'i muvafık olacağı Mutasarrıflıkla İçişleri Bakanı arasında cereyan eden muhabere neticesinde takarrür etmiştir."

14. Kolordu Kumandanı telgrafı sonunda, delegelerin dün memleketlerine dönmüş olduklarını da ilave etmiştir.

İngiliz binbaşı, millî kuvvetleri taarruza teşvik ediyor

SON günlerde buraya gelen ve gayet iyi Türkçe konuşan İngiliz Binbaşısı Havleuson'un, Kuvayı Milliye liderleri ve ordu mensupları ile yaptığı temaslar esnasında bir nevi millî kuvvetleri Yunanlılara karşı umumî bir taarruza girişmeye teşvik ettiği görülmüştür.

İzmir'deki İngiliz amiralinin emrinde bulunan bu binbaşının ne gibi bir maksat güttüğü anlaşılamamıştır.

Öğrendiğimize göre binbaşı, Yunanlıların buralara büyük kuvvet getiremeyeceğini, Kuvayı Milliye'nin serî ve muntazam bir hareketinin kendilerini Aydın'dan atmaya kâfi olduğu gibi İzmir'de dahi barınamayacaklarını, zaten İzmir'in pek ziyade karışık ve müsteidi iştial bir vaziyette olduğunu, yakında orada da Yunanlılara karşı bir hareket vuku bulacağını söylemiştir.

İlgililere göre binbaşı, Aydın civarındaki Kuvayı Milliye'nin harekete geçmesi halinde Yunanlıların İzmir'i terke mecbur olacaklarını ve yabancı devletlerin de bunlara yardım etmeyeceğini ilave eylediğini de anlatmışlardır.

İngiliz binbaşının, Anadolu'da İtilaf Devletlerinin seri müdahalesini davet etmek niyetiyle tahriklerde bulunup bulunmadığı anlaşılamamıştır.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 2 AĞUSTOS 1919

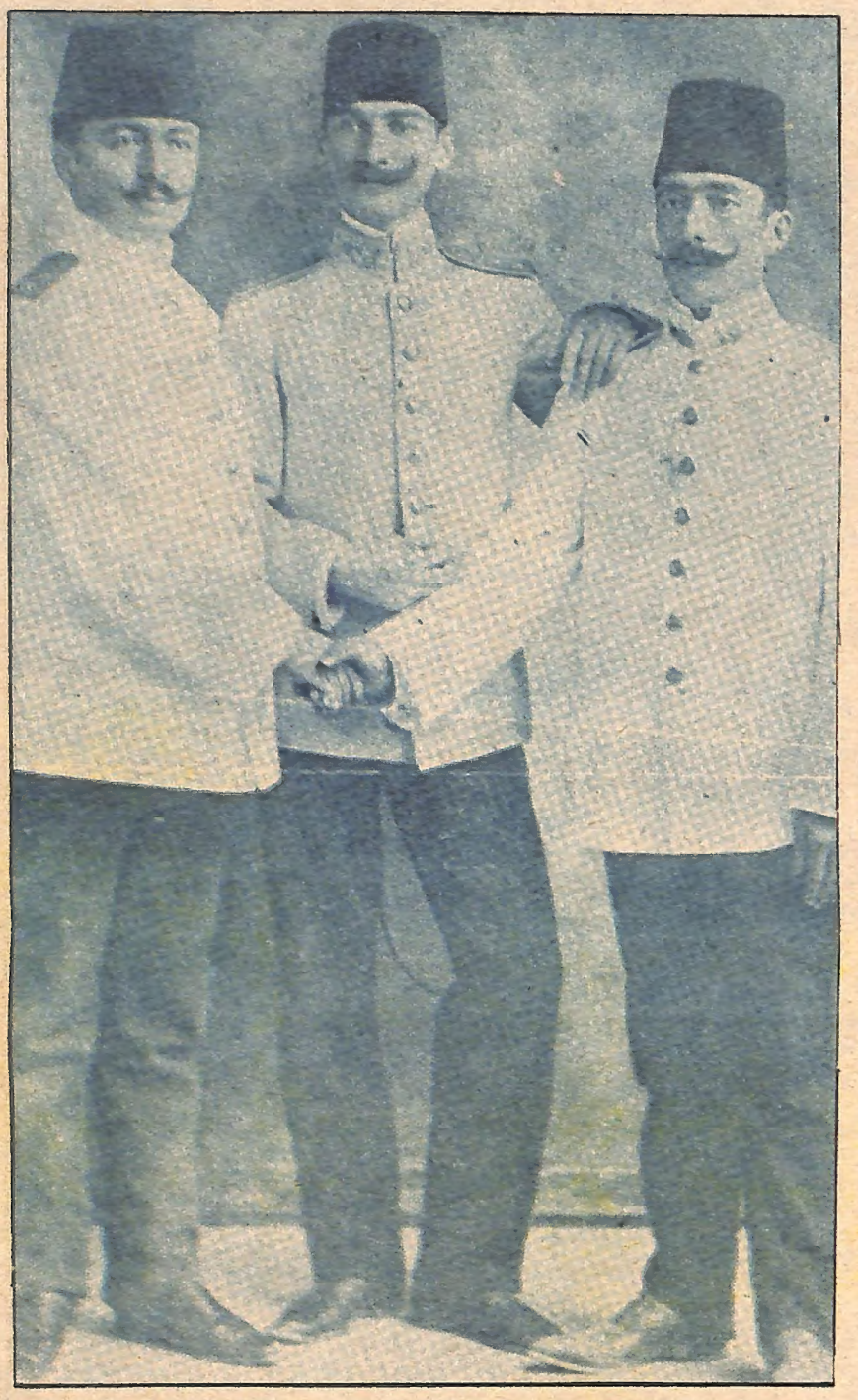

Mustafa Kemal Paşa 1906 yılında Beyrut'ta solda Miralay Halil ve sağda Müfit Bey'le birlikte

Kâzım Karabekir Paşa, Harbiye Bakanı'na cevap verdi:

«MUSTAFA KEMAL'İ TEVKİF EDEMEM»

Telgrafında, Damad Ferid hükümetini ağır bir dille suçlayan Karabekir, Mustafa Kemal için «Vatanperver ve güzide bir asker» dedi

ERZURUM—

KOLORDU Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa dün buradan Harbiye Bakanı'na çektiği telgrafta, vatanperverliğiyle, namusuyla tanınmış ve bütün askerlerin pek ziyade hürmet ettikleri güzide asker Mustafa Kemal Paşa'nın tevkifi için hiçbir sebep görmediğini bildirmiş ve ayrıca büyük tehlikeler karşısında bulunan Damad Ferid hükümetini de ayrıca bu taleplerinden dolayı suçlamıştır.

KARABEKİR PAŞA'NIN MÜHİM TELGRAFI

Karabekir Paşa'nın bu mühim telgrafı aynen şöyledir:

"Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey'in mukarretatı hükümete muhalif ef'al hareketlerinden dolayı derdestleriyle Dersaadet'e izamları hakkında mahallî memuriyetine emir verildiği cihetle Kolorduca da ciddî muavenette bulunulması emir buyuruluyor.

Hükümetin mukarrerat ve siyasetinin ne olduğunu bilemiyorsam da Erzurum'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın efal-ü harekâtında vatan ve milletin maksat ve menafiine ve kavanin-i mevcudeye muhalif telâkki edilecek hiçbir hal ve hareketi olmadığını görüyorum. Müşarünileyh mülk ve milletin saadet ve selâmeti ile alâkadar her ferd-i vatanperver gibi yaşamaktadır.

HÜKÜMET BİHABER!..

Pontus hükümeti teşkili hülyasıyla Trabzon ve Samsun havalisine muhacir sıfatıyla akın akın müsellah Rum çeteleri çıktığı ve Ermenilerin büyük Ermenistan hayalini besledikleri ve hudutlarımıza kadar her türlü fecaat ve şenaati yapmakta ve Sivas'a diye feryatta devam eyledikleri ve İtilâf mensuplarının da bunlara hafi ve celi her türlü muavenat ve müzaherette bulundukları herkesçe malûm ve bu hal İstanbul gazetelerinin bile neşriyatıyla sabit olduğu halde hükümetin, mevcudiyetimiz aleyhine hazırlanan bu müthiş tehlikeden bihaber vaziyette kalarak millete hiçbir ümit esintisi ve tatmin vermemesi ve bilâkis en münevver ve kıymettar zevat ve kumandanların birer suret ve bahane ile millet arasından tecrit ve hapis ve tevkif edilmesi, bir taraftan da eşkıya vesairenin alınması bilhassa tehlikeyi pek yakın gören ve muhafaza-i ve hayat endişesiyle çırpınan bu mıntıka halkında pek haklı olarak Ermeni ve Rumların İzmir gibi nâgehani olarak buraları da işgal edeceği ve bütün Müslümanların ayaklar altında çiğneneceği kanaatini hasıl ettirmiştir ve bundan dolayı da millet kendi kuvvetine istinat ederek bu ihtisassatını hükümet-i celâliye ismâa ve bunun için her fedakârlığı yapmaya ve her ümitten mahrum bir halde namussuzca Ermeni ve Rumların süngü ve baltaları altında ölmektense namuskârane müdafaaya karar vermiş olduklarını evvelce arzetmiştim. Geçenlerde vukua gelen sürgü kolu ve kamaların sevkine mâni olan ahvalin de böyle bir âzim ve kararın neticesi olduğuna şüphe yoktur.

ALİ FUAT PAŞA SİVAS KONGRESİ DELEGELERİNİN HEMEN SEÇİLMESİNİ İSTEDİ

ANKARA—

YİRMİNCİ Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa son günlerde Konya'da İkinci Ordu Müfettişliğine bir telgraf göndererek Sivas Kongresine katılacak olan delegelerin hâlâ seçilememiş olmasından şikâyette, bulunmuş ve böyle bir halin millî mevcudiyetimiz için büyük bir tehlike teşkil ettiğini hatırlatmıştır.

Kolordu Kumandanı bu telgrafında, Kolordu bölgesinde henüz bir sancaktan delege gönderilebildiğini, diğer üç sancakta da delegelerin seçimlerinin tamamlanabildiğini bildirerek acele davranılmasını üçer delege seçerek bunları yola çıkarmalarını istemektedir.

Ali Fuat Paşa, Adana'dan da Sivas Kongresine delege temini için gerekli teşebbüslere girişilmesini talep etmektedir.

Adana halen Fransız işgali altında bulunmaktadır.

EGE'DE 80 BİN TÜRK GÖÇMEN PERİŞAN DURUMDA

İzmir'den gelenler Ege bölgesinde Yunan işgali yüzünden muazzam bir hicret başladığını anlatırken bu hareketin Balkan Harbi'nden sonra en büyük göç olduğunu söylüyorlar. Yukarıdaki fotoğrafta, Balkan Harbi'nde, düşmandan kaçan perişan Rumeli ahalisi Çerkezköy'de trene hücum ederken görülüyor.

● Başbakan, İzmir'den yardım talep etmek için gelen heyeti kabul etmedi

İZMİR'den son günlerde şehrimize gelen bir heyet, Yunan işgali yüzünden Ege bölgesinde 80 bin kişilik muhacir olduğunu, göç yollarında perişan düştüğünü bildirmiştir.

Heyet, fecî durumda bulunan bu göçmenler için yardım etmek emeliyle Başbakan Damad Ferid'e başvurmuş, kendisine durumu anlatmak istemişse de, Başbakan tarafından kabul edilmemiştir.

Heyet mensupları, şimdiki halde hükümetten bir yardım temin edemediklerini, çaldıkları kapıların da kapandığını söylemişlerdir. Yalnız Hilâlıahmer elindeki zayıf imkânlarla ve hastabakıcılarıyla bu büyük göçmen kütlesinin yardımına koşmaktadır.

İlgililer, Ege'deki durumdan bahsederken, Balkan Harbi'nden sonra en büyük mühaceret dalgasıyla karşılaştıklarını söylemektedirler.

Türkiye, anarşi içinde imiş!

PARİS

New York Herald Kribune gazetesi, bütün Türkiye'nin anarşı içinde bulunduğunu, eski Türk ordusuna mensup tümenlerden altısının, Mustafa Kemal Paşanın kumandası altında Trabzon - Erzurum hattı üzerinde toplandığını bildirmiştir.

Amerikan gazetesi, Paris'te yüksek konseye bu haberleri teyid edici bilgi geldiğini ve Türk tümenlerinin Müttefik kuvvetlere her an taarruz etmelerinin beklendiğini de ilâve etmiştir.

NOT - Haberin hakikatle ilgili tarafı bulunamamıştır. Yalnız gazetenin, Damad Ferid'in hatalı tamimine dayanarak bütün Anadoluyu anarşi içinde gösterdiği anlaşılmaktadır.

Seçimler iki dereceli yapılacak

Nafia Nâzırı Ahmet Abuk Paşa bir gazeteciye genel seçimlerin 93 kararnamesine göre, yapılacağını açıklamış ve,

—Seçim her memlekette olduğu gibi bizde de bir dereceli olarak yapılsaydı, daha münasip olacağı tabiî idi. Çünkü, sürati temin ederdi. Fakat eski kararnamede iki dereceli olarak gösterildiğinden o surette yapılacaktır" demiştir.

İSTANBUL BASINI MANDAYI TARTIŞIYOR

Büyük çoğunluk Amerikan mandasından yana, Memleket gazetesi mandanın her türlüsüne karşı çıkıyor

BALIKESİR'de (Hareket-i Milliye Kongresi) Yunana karşı topyekun savaş ilân ederek istiklâl uğruna ölmesini bileceğini bildirirken Erzurum'da yurdun düşman elinden kurtulması için hazırlıklar ilerlerken İstanbul gazeteleri yalnız "Manda" konusuyla meşgul olmaktadır.

Bir iki günden beri şehrimizde en mühim konu, manda idaresi altına girileceğinin, girilecekse mandater devletin hangisi olacağının tesbitidir. Kimisi "Amerika'yı istemeyiz. İngiltere'yi isteriz" derken başkaları da "İngiltere'yi istemeyiz. Amerika'yı isteriz" şeklinde konuşuyor.

AKŞAM gazetesi, İstanbul gazetelerinin bu konudaki tutumlarını şu şekilde özetlemektedir:

VAKİT—Amerika mandasını istiyor.

TASVİR-İ EFKAR—Amerikan mandasına taraftar.

ISTİKLAL—Amerikan mandasını istiyor.

MEMLEKET—Ne Amerikan mandasını isteriz ne de Avrupa. Yalnız şunu biliriz ki, kul olmak için yabancılara iş görmek için doğmadık, diyor.

ALEMDAR—Türkiye, tam istiklâlini sağlamak için adil bir hükümetin müzaheret ve siyasî refakatine muhtaçtır. Bu hükümet de ancak ve ancak İngiltere'dir, diyor.

SABAH—Hükümet ne isterse onu istiyor.

İKDAM—Ne istediği belli değil.

TERCÜMAN—Amerika müzahereti.

TARİK—Amerikan müzahereti.

İFHAM—İktisadî istiklâl ve Amerika müzahereti.

YENİ GAZETE—Henüz malûm değil.

TÜRKÇE İSTANBUL—İngiltere'yi istiyor.

AKŞAM ise, önceki gün çıkan bir başmakalesinde bu konudaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

"Türkiye sokakta bulunmuş yeddiemine muhtaç bir lokma değildir. Şanlı bir tarihe malik 15 milyonluk şeci bir millet ve 680 sene hakim yaşamış muazzam bir devlettir. Kendi mukadderatını kendi tayin eder. Yani Avrupa vesaiti medeniyesini memlekette tatbik ve usul-u idaresini tecdid ve intizam ve istiharatı umumiyeyi temin ve umuru maliyesini tanzim için bir dost devletin hayırlı yardımını ister yoksa lalettayin bir devletin başına geçip istediği gibi icrai hükümet etmesini katiyen kabul edemez."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PAZARTESİ 4 AĞUSTOS 1919

Doğu'da geçici bir hükümet kurulacak

Erzurum Kongresi'nde alınan karar uyarınca, kurulacak hükümet, işgâl ve istilâ hareketlerine karşı koyacak ve savunmayı sağlayacak

ERZURUM

ERZURUM Kongresi son çalışmaları esnasında, bütün işgâl ve istila hareketlerine karşı koyma ve savunma yollarına gitmeyi, bunu temin için de teşkilâtlanarak, Doğu illerinde bir (Geçici hükümet) kurmayı kararlaştırmıştır.

Şarkî Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti adı altında kurularak teşkilâtlanmayı yürütecek cemiyetin, il ve ilçelerdeki şübelerinin kimler tarafından yönetileceği konusunda çıkan anlaşmazlık da uzun tartışmalardan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın müdahalesi ile halledilmiştir.

Komisyonda Rauf Bey ve bazı arkadaşları, vilâyetlerde birinci reisliğe valilerin, ikinci reisliğe de askerî kalem reislerinin, kazalarda ise birinci reisliğe kaymakamların, ikinci reisliğe de ahzı asker şube reislerinin getirilmesini teklif etmişlerdir. Bu teklifi de şu sözlerle savunmuşlardır:

"— İdare amirlerinin ve askerî rüesanın teşkilât kademelerinin başında olması halkın rağbet ve cesaretini artırır. Hükümetle halk arasındaki işbirliğini sağlar. Millî mücadele azmini arttırır."

ITIRAZLAR

Fakat, diğer bir grup ve bilhassa Trabzon delegeleri bu teklifi şiddetle reddetmişler ve şu görüşü savunmuşlardır:

"Biz halka dayanan bir cemiyetiz. Seçimlerin cemiyet kongrelerinde kayıtsız şartsız bir seçim olması zaruridir. İdare amirlerinin ve askerî rüesanın cemiyet teşkilâtının başına geçmesi iki bakımdan zararlıdır. Birinci olarak bu cemiyetin halk içinden doğmadığı şüphesini uyandırır, ikinci olarak da İstanbul hükümeti idare ve zihniyetine bağlı olan memurların sabotajına ve muhalefetine mâruz kalınır. Henüz bütün memurlar ve ordu mensupları bizimle birlik değillerdir. Vatanı kurtarma yolundaki bu teşebbüsümüzü doğmadan öldürtemeyiz."

Erzurum delegeleri de Trabzon delegeleri ile birlikte bu görüşü şiddetle savunmuşlardır.

MUSTAFA KEMAL'İN MÜDAHALESİ

Anlaşmazlığın büyümesi üzerine bir komisyon teşkil edilmiş ve karşı fikirleri bağdaştırarak kongreye yeni bir şekil içinde getirmesi istenilmiş fakat komisyonun da tartışmalarının neticesiz uzaması üzerine Mustafa Kemal Paşa, bizzat müdahalede bulunmuştur. Mustafa Kemal da, Trabzon ve Erzurum delegelerinin görüşüne katıldığından Rauf Beyle ayrı konuşmuş ve nihayet kendisini ve arkadaşlarını ikna etmiştir.

Böylece Mustafa Kemal'in de ricası ile, asker ve sivil memurların cemiyet reisliklerine getirilmesinden vazgeçilmiş ve tüzük ona göre tamamlanmıştır.

Kongrei, Heyet-i Temsiliyenin teşkili tarzı üzerinde çalışmaktadır.

Eski İçişleri Bakanı ve Kuvay-ı Milliye kumandanları, Grandük Nikola ile zaferleri için şehrin meydanında dua ederken...

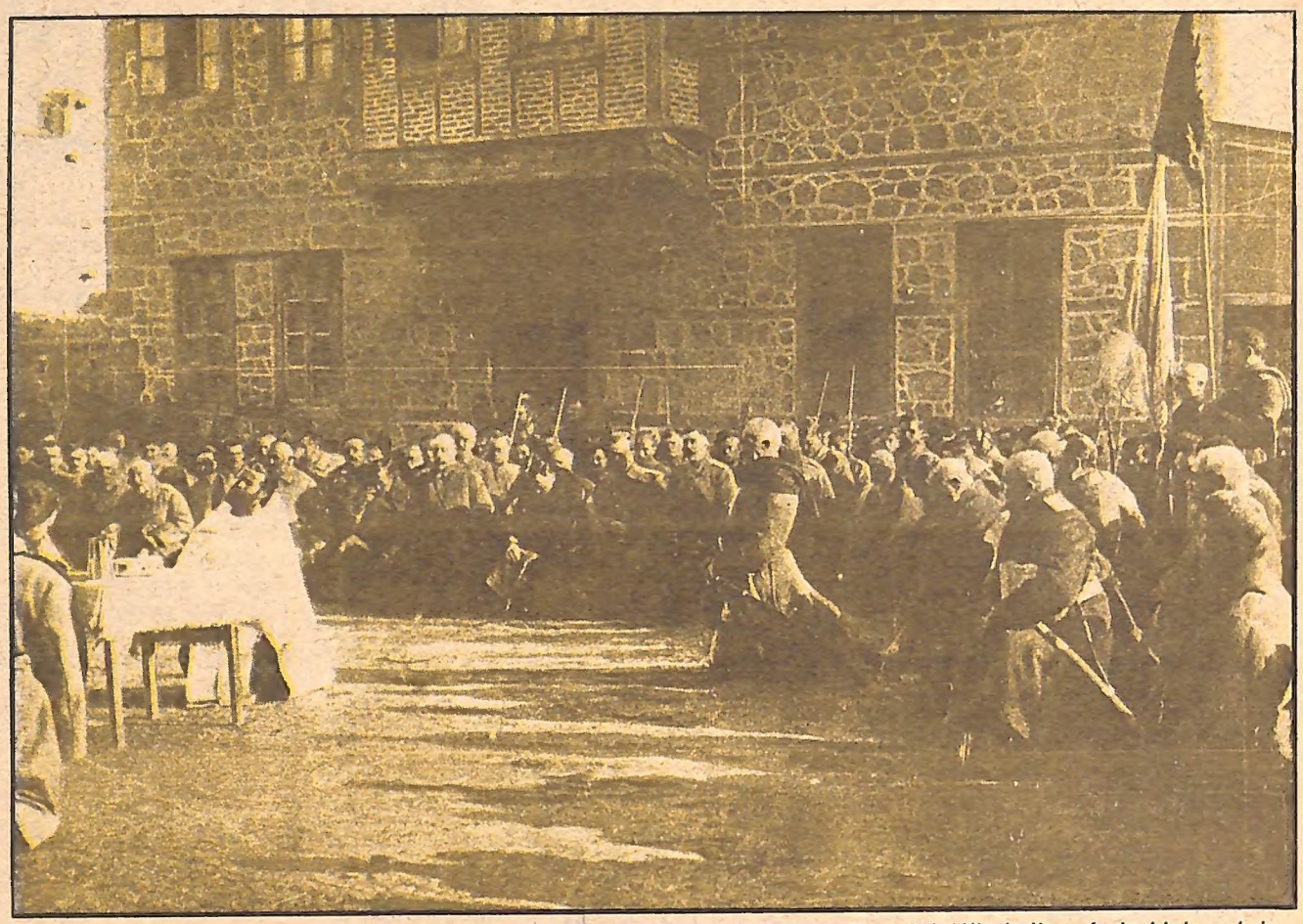

Erzurum bir daha bugünleri görmemek için dövüşecek, 1916 yılında şehri işgal eden Rus kuvvetlerinin | *kumandanları, Grandük Nikola ile zaferleri için şehrin meydanında dua ederken...*

aleyhtarı Ali Kemal (PEYAM) adlı gazetesini cumartesi gününden itibaren tekrar yayınlamaya başlamıştır.

(PEYAM) İttihad Terakki devrinde dokuz ay devamlı çıkmış fakat sonra eski iktidar tarafından kapatılmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı'ndan istifa eden Cevat Paşa Mustafa Kemal'in tevkif emrine karşı çıktı...

GENELKURMAY BAŞKANI CEVAT PAŞA İSTİFA ETTİ

İçişleri Bakanı: «Mustafa Kemal ile Rauf Bey'i ele geçireceğiz»

GENELKURMAY Başkanı Cevdet Paşa, istifa etmiş ve yerine Damad Ferid tarafından Birinci Ferik Hadi Paşa getirilmiştir.

Öğrendiğimize göre, Cevat Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın tevkifi ile ilgili olarak hükümet tarafından alınmış olan kararlara şiddetle muhalefet etmiş ve bu sebepten çıkan ihtilâf üzerine vazifesini bırakmıştır.

Diğer taraftan Harbiye Bakanı Nazım Paşa ile Damad Ferid ve İçişleri Bakanı Adil Bey arasında da ciddî ihtilâf bulunduğu ve önümüzdeki günlerde Nazım Paşa'nın da kabineden ayrılmasının ihtimal dahilinde bulunduğu bildirilmektedir.

BASINDA MANDA TARTIŞMASI SÜRÜYOR

Memleket gazetesi Amerikan heyetini uyarıyor

ŞEHRİMİZDE günlerden beri yalnız (Manda) meselesinden bahsedilmektedir. Amerikan heyeti dün de bazı kimselerin bu konudaki görüşlerini dinlemiştir.

Bu konuda Istanbul gazeteleri şunları yazmaktadır:

İKDAM DİYOR Kİ

"Bizim fikir ve kanaatimize göre, bugünkü Türkiye dahilinde bulunan gayet ehemmiyetsiz ekaliyetler teşkil eden Rum ve Ermeni cemaatlerine Cemiyet-i Akvam mukavelesinin hususi maddesine göre, istiklâl bağışlamaya teşebbüs etmekten ziyade azınlıkta olan cemaatlerin mübadele suretiyle Ermenistan'a ve Yunanistan'a nakletmek, en evvel o cemaatlerin sonra da Yunanistan ve Ermeni devletlerinin menfaatlerine ve en nihayet dahi şarkın ileridеki huzur ve asayişini en uygun bir tesviye tarzıdır. Zira, bu sayede Ermenistan ve Yunanistan dahi kendi ahalisi arasında bir ahenk temin etmiş olacaktır."

MEMLEKET DİYOR Kİ

"Birden bire bir Ermenistan suali karşısında kalıverdiler. Birçokları böyle bir suale kendi başlarına cevap veremeyeceklerini ileri sürmek mecburiyetini koymuşlardır. Esasen bu zatların istisnasız hepsi bile cevap verebilmiş olsaydı herhalde hiç biri milli arzuyu tamamen ifade etmiş olamazdı. Çünkü umumi efkâr bilhassa milli istekler, yalnız İstanbul cereyanlarından ibaret değildir ve bilhassa böyle bir Ermenistan meselesinde her şeyden evvel yerinde inceleme yapılması gerekir. Bundan dolayı Amerika sefarethanesindeki heyeti mahsusa için bu meseleyi şark vilâyetlerinde inceledikten sonra paytaht fikirlerine müracaat etmek icap eder idi. İşte hep birlikte müdafaa edilecek bir nokta."

İSTİKLAL'İN FİKRİ

"Saltanat Şûrasındaki maruzatımın sonunda yine Amerikan vekâletini teklif etmekle beraber, şayet bu mümkün olmazsa bu vekâletin hiç olmazsa İngiltere tarafından deruhte edilmesine kat-î bir surette yardım edilmesinden bahsetmiştim.

Böyle bir vaziyette Amerika'dan bekleyeceğimiz muavenet bazı izahlara muhtaçtır. Evvelce söylediğim gibi Avrupa zümresinden hiç bir devletin böyle bir vazifeyi deruhte etmesine, Avrupa siyasî vaziyetinin müsait olabileceğine inanmamaktayım. Sulh Konferansı'nın Devlet-i Osmaniye'de vekâlet meselesini Amerika'ya teklif etmiş bulunması da iki, ikibuçuk ay evvelki mülahazalarımın doğruluğunu göstermiyor mu? Bizce şimdi yapılacak şey bu teşebbüsün muvaffakiyetine çalışmak ve dua etmektir."

YENİ GAZETE NE DİYOR?

"Her şeyden evvel ve her şeyden ziyade bugün iyi niyet sahibi olduğumuzu göstermeliyiz. Burası da pek doğru. Fakat Türkler için Türk milleti için bütün meseleler dünyanın fevkinde bir Türkiye ve Türk meselesi de vardır. Bu cihetle millet namına söz söylemek isteyenler diyebilirler ki heyeti umumiyesi Wilson prensiplerine hak ve adalete göre nasıl hallolunacağı bütün cihana ve teferruatı ile bize bildirilsin ki, biz de daimi surette komşumuz olacak ve kalacak olan Ermeni cumhuriyetine karşı ne fedakârlık edebiliriz bunu tayin edebilelim."

Avusturya'ya kaçtığı bildirilen harp sonrası Avrupa'nın ilk Bolşevik Başbakanı Bela Kun (solda), halk komiserlerinden Kurufi ile birlikte

Macaristan bolşevik hükümeti devrildi

Peşte'de matbaa işçisi Julius Peidl, geçici bir hükümet kurdu

PARİS

MACAR Bolşevik ordusunun Rumen kuvvetleri önünde çözülmesi ve Budapeşte üzerine yürümeleri üzerine Bela Kun devrilmiş ve kaçarak Viyana'ya iltica etmiştir.

Böylece harpten sonra Avrupa'da kurulabilmiş olan tek Bolşevik hükümet tarihe karışmış olmaktadır.

Peşte'de matbaa işçisi Sosyal Demokrat Julius Peidl muvvakkat bir kabine kurmuştur.

Transilvanyalı bir Musevi tüccarın oğlu olan Bela Kun, Cihan Savaşı'nda Ruslara esir düşmüş ve esir kamplarında Bolşevik propagandasına başlamıştır. Lenin ile Troçki'nin dikkatini çeken Bela Kun daha sonra Budapeşte'ye dönmüş ve Komünist Partisini kurarak başına geçmiştir. Mütarekeden sonra Bela Kun, Karolyi hükümetine karşı geniş ayaklanmalar tertip etmiş, tevkif olunmuştur. Fakat ayaklanmaların genişlemesi üzerine Karolyi kendisini hapishaneden almış ve iktidarı ona teslim etmiştir.

AZINLIK BASINI BAŞKA GÖRÜŞTE

ERMENİ (Rönesans) gazetesi, Anadolu'nun yalnız merkezi ile Batısının Türk olduğunu ileri sürüyor.

Ermeni görüşlerini aksettirmekte olan ve şehrimizde çıkan "RÖNESANS" adlı gazete diyor ki:

"Ermenistan meselesinde bu hükümetin istiklâl lu zumu ile Osmanlı hükümetinden koparılmasını tanımak lâzım geliyor. Çoğunluklarla azınlıkların haklarına gelince, Wilson prensiplerinde meseleyi tamamen açıklayan bir cümle unutulmaktadır. Yarınkı Türkiye'ye bağlı kalacak topraklardan bahsederken Amerika Cumhurreisi Türkiye'nin Türk aksamı cümlesini kullanmakta bu esas bir noktayı aydınlatmaktadır.

Türkiye'nin Türk aksamı ne Ermenistandır, ne Arabistandır, ne de Suriye ve Irak'tır. Fakat Türk aslını teşkil eden vilâyetlerdir ki, buraları da Anadolu'nun merkezi ve batı kısımlarıdır. Amerika heyeti ile münasebette ikinci bir hata daha yapıldı. Sanıldı ki, Amerika Türkiye'ye bir manda kabulu için geliyor. O surette ki, bu manda için muayyen şartlardan bile bahsedildi."

MUSEVİLERE GÖRE

Musevi cemaatinin görüşlerini aksettirmekte olan Jurnal Doryan gazetesi ise, Amerikan heyeti ile Türkiye arasında yapılan görüşmeler hususunda diyor ki:

"Türkler vatanlarının müstakbel mukadderatı hakkında fikirlerini bildirmek üzere Dr. Charles Crayne tarafından davet edildiler. Müdafaa tarzı bu sefer de gayret hatası ile başlıyor. Fakat Türkiye'de muhtelif parti reislerinin millî arzuyu temsil ettiklerini zannetmiyoruz. Ahmet Rıza Bey de, varlığı sanılan geniş selâhiyete rağmen sayısı pek az bir Müslüman grubunun fikirlerini tercüme etmiştir. Türkiye'deki partileri Avrupadakilerle ölçmek azim bir hataya düşmek olur. Bu memleketteki siyasî cemiyetler Amerika ve Batı'dakilere nazaran hiç derecesindedir. Görüş birliği, fikir ortaklığı Türkiye'de henüz mâlum olmamıştır. Fakat bu defaki tecrübe artık sondur. Partiler Dr. Crayne'in karşısına çıkmadan evvel aralarında bir kongre halinde toplanmalı değiller miydi? Fakat heyhat. Hatta böyle bir şey yapılmış olsaydı bile başkanların bu şartlar altında birleşmeleri husule gelecek miydi? Şüphe ediyoruz. Müminler bu imparatorluğun kurtarılmasına bir mucize kabilinden intizar etmelidirler."

İngiltere'de polis greve başladı

LONDRA,

Büyük grevlerle sarsılmakta olan İngiltere'de önceki gün de polisler greve girişmişlerdir. Bunlar, "Polis Sendikası"nın hükümet tarafından resmen tanınmasını temine çalışmaktadırlar. Resmî makamlar, polisin sendika kurabileceğini kabul etmemektedir.

Polisin de greve gitmesi üzerine, diğer bazı grevci grupları Liverpool ve Birmingham'da büyük nümayişlere girişmişler ve bu arada bir çok dükkânlar da yağma edilmiştir.

Bunun üzerine Lovd Core hükümeti orduyu yardıma çağırmıştır. Ayrıca grevci polislerin kovulmasına da karar verilmiştir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

SALI 5 AĞUSTOS 1919

Galata'da çıkan arbedede 10 kişi öldü, 27 kişi yaralandı

Dün kanlı olaylara sahne olan Galata'da İngiliz polisi "trafik düzenlemesi" yaparken

Olay, Yunan bahriyelerinin sağa-sola ateş etmeleri üzerine çıktı. Olay yerine gelen İngiliz ve Fransız askerî polisi, Yunan bahriyelerini bırakıp, Türk polisini tutukladılar...

DÜN Galata'da, Yunan zırhlısı Kılkış'ın bahriyelilerinin sağa sola hakaret etmeleri üzerine, büyük bir arbede olmuş, 10 kişi ölmüş, 27 kişi yaralanmıştır.

Tabancalar taşımakta olan Yunan bahriyelilerinin sağa sola ateş etmeleri üzerine Türk polisi müdahale etmiştir. Fakat olay yerine derhal yetişen İngiliz ve Fransız askerî polisi, Yunan bahriyelilerini bıraktığı gibi, Türk halkını korumak üzere harekete geçen Türk polisinden birçoklarını tevkif etmiştir.

Dün akşam sansür heyeti bütün gazeteleri kaz etmiş ve bu arbedeye dair tek bir satır yazılmamasını emretmiştir. Ayrıca polis müdüriyeti Türklerden kimlerin öldürüldüğüne, kimlerin yaralandığına dair hiç bir bilgi vermemiş, olayı kapatmıştır. Yunan bahriyelilerinden ölü olup olmadığı bilinmemektedir. Türkler ağır kayba uğramışlardır.

Yunan bahriyelilerinin sarhoş oldukları da tesbit edilmiştir.

Arbedeye dair haberin tafsilatını, olayın iç yüzünü tamamiyle aksettirmeden buradaki Yunan gazetelerinin muhabirleri Atina'ya bildirmişlerdir.

Galata'da sarhoş Yunan bahriyelilerinin sebebiyet verdikleri kanlı arbede hakkında hiç bir açıklama yapmayan ve İtilaf Devletleri nezdinde haksız yere tevkif olunan polislerimizin serbest bırakılmaları için hiç bir teşebbüste bulunmayan Hükümet Başkanı Damad Ferid dün bütün gününü Harbiye Bakanı Nazım Paşa, Polis Müdürü Umumisi Nurettin ile birlikte geçirmiş ve bunu müteakip toplantılarda "Anadolu'da vaziyetin görüşüldüğü" bildirilmiştir.

Hükümetin verdiği kati talimata rağmen, Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey, Demirci Efe ve Hacı Şükrü'nün tevkif edildiklerine dair henüz hiç bir haberin gelmemiş olması üzerine bilhassa durulmuş ve alınacak yeni tedbirler konuşulmuştur.

Ordu yerine Milis Teşkilâtı kurulması teklifi de reddedildi

ORDULARIN yerine milis teşkilâtı kurulmasını ve kongrenin siyasi parti haline gelmesini isteyen bir teklif şiddetle reddedildi.

Erzurum Kongresini hedeflerinden uzaklaştırmak ve hatta günlerdir devam eden bütün çalışmaları baltalamak gayesini güttüğü söylenen bir teklif ciddi tartışmalara yol açmış ve sonunda reddedilmiştir.

Kongre başkanlığından beri ordu aleyhtarlığı yapan Sürmene delegesi Ömer Fevzi, Giresun delegesi Dr. Naci ve diğer bazı arkadaşları tarafından ortaya yeni bir teklif atılmış ve evvelce hazırlanmış olan Müdafa-i Hukuk Nizamnamesi yerine bir siyasî partinin programını andırır bir tasarının kabulü istenmiştir.

Büyük gürültülere sebebiyet veren bu tasarı, Ömer Fevzi'nin eski fikirlerine de uygun olarak orduları lüzumsuz addetmekte ve bunların yerine milis kuvvetlerinin teşkilini talep etmektedir. Bununla ilgili olarak hazırlanmış olan madde aynen şöyledir:

"Vatanın bağımsızlığının sağlanması ve dış saldırılardan korunması her kişinin üzerine düşen değişmez millî ve vicdanî bir görev sayılacak ve hiç kimse bu görevin dışında bırakılmayacaktır. Bu yüksek amacı sağlamak ve millet hazinesini lüzumsuz harcamalardan korumak üzere Milis Teşkilâtı uygulanacaktır."

Aynı zamanda bir siyasî partinin teşkilini de öngören teklife karşı itirazlar şu noktalarda toplanmıştır.

"Biz siyasî bir parti kurmuş değiliz. Böyle bir partinin kongresini de yapmıyor ve nizamnamesini görüşmüyoruz. Biz burada İstiklâl mücadelesi için toplanmış bulunuyoruz. Kurduğumuz cemiyet her türlü siyaset ve politika ayrılığının ve fikriyatının üzerinde bir vatan ve Müdafaal Hukuk millet cemiyetidir. Siyasî partiye tahavvül edemeyiz."

AMERİKAN HEYETİ MUSEVİ VE KÜRT TEALİ TEMSİLCİLERİNİ DİNLEDİ

ŞEHRİMİZDE temaslarına devam etmekte olan Amerikan tahkik heyeti dün de "Kürt Teali Cemiyeti" delegeleri ile Musevi cemaatinin temsilcilerini dinlemişlerdir.

Musevi delegasyonu Hahambaşı Naum Efendinin başkanlığında Amerikan sefarethanesine gelmiş ve orada kırk dakika kalmıştır.

Öğrendiğimize göre Hahambaşı, Amerikalıların, hangi yabancı devletin mandasını tercih ettikleri sualine karşılık, **"— Musevi unsuru kimseyi tercih etmiyor, sadece isteklerinin yerine getirilmesini istiyor"** demiştir.

Naum Efendi, Edirne, Bursa, Çanakkale, Gelibolu, İzmir, Ankara ve sair merkezlerdeki Yahudi nüfusuna dair izahat vermiş ve istekleri hakkında da şunları söylemiştir:

"— Wilson tarafından ilân edilen prensiplerin 12. ve gene Başkan'ın 1918 şubatının 14'ünde irad ettiği nutkun dördüncü maddesine istinaden Osmanlı Musevileri ekalliyetlerin himayesinin ve aynı zamanda, din, milliyet ve dil haklarının tanınmasını ve tasdikini isterler."

KÜRT DELEGELERİ

Amerikan heyeti tarafından kabul edilen Dr. Şükrü Mehmet ve Bananzade Şükrü beyler, Doğu illerinde Ermenilerin çoğunlukta olmadıklarını ve bu sebeble de bu illerde bir Ermenistan kurulamayacağını söylemişlerdir.

GAZETELERİN İSTANBUL HALKINA ÇAĞRISI:

«YABANCILARA MÜLK VE TOPRAK SATMAYIN»

GAZETELER, İstanbul Türk halkına şu çağrıda bulunmuşlardır:

"Toprak ve mülk satmayınız. Bugün vergisini veremediğimiz toprak yarın bize bir servet getirecektir. Satmayalım, mümkünse alalım."

AKŞAM gazetesi bu konuda hükümetin de dikkatini çekmekte, bütçe açığının kapatılması için emlâk vergisine yapılması kararlaştırılan zamdan vazgeçilmesini istemektedir.

Gazete şu noktaları açıklamaktadır:

"Son istatistikler, hergün İstanbul'un Müslüman ve Türk halkının yığın yığın emlâk ve arazi satmakta olduğunu göstermektedir. Türk ve Müslümanların birçoğu zaten İstanbul şehrine işleri ile bağlı değildirler. Yalnız bir kısmının toprakları ve binaları var.

Eğer bunları da elden çıkarırsak kupkuru nüfus olarak kalacağız. Zaten bizi istemeyenlerin de istedikleri budur. Bize şimdi bol bol para veriyorlar veya verilen parayı fırsat sanıyoruz. Bu manevra karşısında şaşırmayalım Evini, arsasını, iradını yabancıya satan her Türk şehrinin bir parçasını satıyor demektir."

Atina gazetelerinin "Yunan şehri" olduğunu ispata çalıştıkları İstanbul'umuzun Divanyolu cihetinden bir görünüş...

RUMANYA ORDULARI DÜN BUDAPEŞTE'Yİ İŞGAL ETTİ

PARİS. — Rumanya orduları süratli bir ilerleyişle Macar Kızılordusunu yenilgiye uğratmışlar ve dün Budapeşte'yi işgal etmişlerdir.

Rumen işgal kuvvetleri kumandanlığı yayınladığı bir bildiride, "Macaristan'ın iç işlerine karışmayacağız" demektedir.

Diğer taraftan Fransızların Szegedin'den ve İngilizlerin de Fiume'den acele Budapeşte'ye kuvvet sevkettikleri öğrenilmiştir. İngilizlerle Fransızlar, Rumenleri Budapeşte'de yalnız bırakmak istememekte ve müşterek bir müttefik işgal idaresinin tesisini tasarlamaktadır.

Macar bolşevik idarecilerinin Avusturya'ya kaçışları dün de devam etmiştir. Bela Kun'un nerede olduğu bilinmemektedir. Fakat eski başbakanın Avusturya'ya geçtiği muhakkaktır.

Macaristan'ın başkenti Budapeşte'nin Oktogonter meydanında beklemekte olan Rumen askerleri

Belediye başkan yardımcısı: «Seçimler 4 aydan önce sonuçlanamaz»

Seçimlerle ilgili bir suali cevaplandıran Belediye Başkan Muavini Raif Bey, "Seçimlerin dört aydan önce sonuçlanması beklenemez" demiştir.

Raif Beyin ilâve ettiğine göre, gayrimüslümlerin seçimlere katılmayacakları katileşmektedir. Belediye Başkan Muavini bu hususta diyor ki: "Gayrımüslim vatandaşlarımızı seçimlere iştiraka zorlayamayız."

Raif Bey, yeni bir kanunla seçimlerin süratle neticelenmesinin sağlanabileceğini fakat hükümetin bu tasarıyı çıkarmamış olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Milliyet
21 İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
ÇARŞAMBA 6 AĞUSTOS 1919

MUSTAFA KEMAL'İN HEYET-İ TEMSİLİYE'YE GİRİP GİRMEMESİ TARTIŞILIYOR

«ORDUDAN, PERDE ARKASINDA KALMAK İÇİN ÇEKİLMEDİM»

Paşa, arkadaşlarına Heyeti Temsiliye'ye girmek istediğini, alınan kararların uygulaması için de buna gerek bulunduğunu ifade ediyor

YARIN sona ermesi beklenen kongrenin son günlerinde, özel temaslarda bilhassa Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye'ye girip girmemesi konusunda konuşmalar yapılmaktadır.

Mustafa Kemal'in,Heyeti Temsiliye'ye girmesine karşı olanların tezi şu şekilde özetlenmektedir.

"Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye'ye girmesinde mahzur vardır. Çünkü, millî ihtilal ve faaliyetin tamamen milletten doğmuş ve millî kaynaklara bağlı bir kıyam olduğunu göstermek ve herkese anlatmak gerektir. Bu hususta itimad telkin edebilmek, objektif bakışları tatmin etmek ve hatta her türlü fitne ve fesatzihniyeti iletecessürlerdebulunanlara fırsat vermemek için de tek tedbir, Mustafa Kemal Paşa'yı ve diğer maruf arkadaşlarını bu harekete karıştırmamaktır. Mustafa Kemal Paşa gibi bilhassa isyan ve kıyam vaziyetine geçmiş bir zatın Heyeti Temsiliye'ye girmesi, hususi maksatlar takip edildiğinin bariz vesikası sayılır. Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye'de bulunması, ayrıca ecnebileri de tatmin etmez."

Mustafa Kemal'in Heyeti Temsiliye'ye girmesinde ısrar eden delegelerin görüşleri ise şöyledir:

"Heyeti Temsiliye Şark Vilayetleri Müdafaai Hukuk Cemiyeti'ni temsil etmekle beraber, Sivas'ta toplanacak ve milletin heyeti umumiyesini kuruluş bünyesinde derlemeye çalışacak büyük millî kongreye temel olacak, bir faaliyete esas olacaktır. Genel kongre yerine her türlü selâhiyetlerle mücehhez olarak Erzurum'da çalışacak Heyeti Temsiliye'de ve gerek muvaffakiyet takdirinde memleket ölçüsünde bir ehemmiyet ifadesi olacak olan Sivas Kongresi'nde kati başarıyı sağlamak için behemehal Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye'de bulunması şarttır. Mustafa Kemal Paşa gibi bir zekâ ve dirayetin faal hizmetinden ve bütün faaliyete liderlik etmesinden müstağni kalamayız. Sivas Kongresi'ni bugünden mevzumuz dışında saysak dahi Erzurum Kongresi'nden beklenen ileri faydaları istihsal için yine Mustafa Kemal Paşa'yı Heyeti Temsiliye'ye seçmek lâzım değil."

Öğrendiğimize göre dün akşam paşa'nın odasında yakın arkadaşlarından İbrahim Süreyya, Ibrahim Tali, Miralay Kâzım, Bnb. Hüsrev, ve eski Bitlis valisi Mazhar Müfid'in iştiraki ile yapılan bu toplantıda bu konu yeniden konuşulmuş ve Paşa, Heyeti Temsiliye'de bulunmaya kararlı olduğunu açıklamıştır.

Mazhar Müfit Bey'in verdiği bilgiye göre toplantıda Mustafa Kemal Paşa, şu konuşmayı yapmıştır.

"Arkadaşlarım, ben mutlaka Heyeti Temsiliye'ye dahil olmalıyım. Kongre bugüne kadar cereyan eden müzakereleri ile birçok mühim kararlar almıştır. Gerek bu kararların tatbiki, gerek millî hayatımızı ilgilendirecek ehemmiyetli işler ve faaliyetleri şunun bunun anlayışına ve tesadüflere terkedemeyiz.

Bilhassa tasavvur ettiğimiz ve hazırladığımız Sivas Kongresi ile işimiz memleket ölçüsünde bir faaliyet safhasına intikal edecek ve memleketin müdafaa ve halâsı çarelerini bulmak iktiza edecektir. Memleketin umumi siyasetini, tesbit etmek, ordu durumunu islah eylemek, vatanın kurtuluşunu temin edecek tedbirleri nizamlamak gibi büyük işlerle meşgul olacak bir heyeti elbetteki ne bir aşiret reisinin, ne de bir şeyhin ne de şunun bunun eline terkedemeyiz. Bunun içindir ki, 'Vilayatı Şarkiye Müdafaai Hukuku Milliye Kongresi" Temsil Heyetine ben girmeliyim ve bu Heyeti Temsiliye'nin seçtiği bir delege olarak da resmen Sivas Kongresi'ne katılabilmeliyim. Memleket ve millet işlerinde radikel hareket etmek ve açık olmak lazımdır. Eğer, kongrece Heyeti Temsiliye'ye seçilmek şansına sahipsem ve seçilecek olursam asla bunu reddetmeyecek, büyük bir memnuniyetle kabul edeceğim. Ben perde arkasında kalıp perde arkasında çalışmak gibi bir faaliyetin manasını anlayamam. Ordudan perde arkasında kalmak için çekilmedim. Askerlikten istifa etmemin tek sebebi sinei millete atılmak vesinei millete açıkça çalışmak içindir. Tevehhüme itibar yoktur."

Mustafa Kemal Arıburnu cephesinde komuta ederken arkadaşları ile... (Mustafa Kemal'in solundaki Kolordu Komutanı Esat Paşa'dır)...

Makedonya Türkleri mesud imiş!

PARİS

LE TEMPS gazetesi, Yunanistan'da Doğu Makedonya Türklerinin gazetesi olduğu bildirilen HAVADİS'den naklen bir haber yayınlamıştır.

"Bulgar idaresi altındaki Trakya'dan kaçarak Yunanistan'a gelen Türkler bir bildiri yayınlamışlardır. Bildiride Türklerin Yunan idaresini istediklerini söylemektedir."

HAVADİS'in şu naberi de verdiği bildirilmektedir:

"Bura Türk cemaati idarecileri, Anadolu'da Rum halkına Türkler tarafından yapılan zulmü protesto etmişler ve Yunan idaresi altında Müslümanların mesud yaşadıklarını söylemişlerdir."

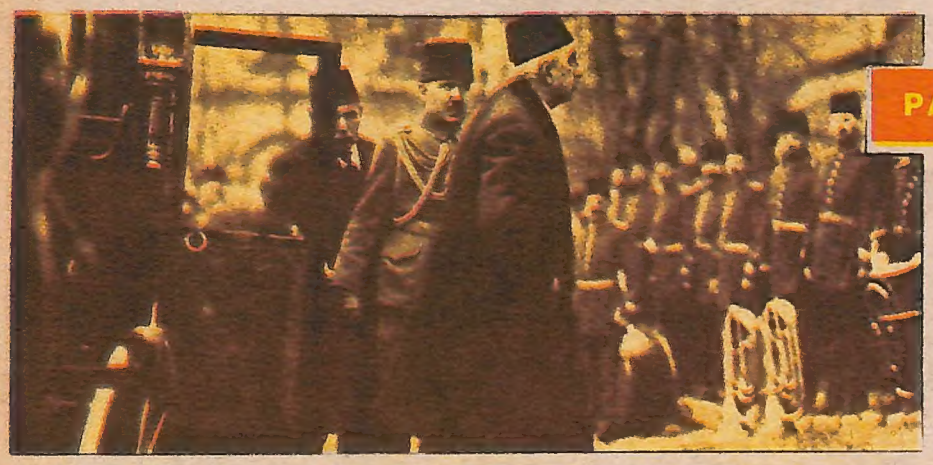

Morning Post gazetesi muhabirine beyanatta bulunan Padişah Vahideddin...

PADİŞAH VAHİDETTİN'İN BEYANATI:

YUNANLILAR ANADOLU'DA HALKI ÖLDÜRÜYORLAR

Vahidettin, Morning Post gazetesine verdiği özel demeçte, «İtilaf devletlerinin bu kasaplığa son verdirmelerini» istedi

PADIŞAH Vahidettin, Morring Post gazetesinin bir muhabirini kabul etmiş ve kendisine verdiği özel demeçte, Yunanlıların Anadolu'da halkı öldürmekte olduklarını söyleyerek "İtilâf devletleri bu kasaplığa bir son verdirmelidirler" demiştir.

Muhabirin, Türkiye'nin düştüğü vaziyet hakkındaki ilk sualine Padişah şöyle cevap vermiştir:

"— Bizi tedricen bu vaziyete sevkeden vakaları size anlatmak için saatlere ihtiyaç var. Binaenaleyh kısa söylemeyi tercih ediyorum. Fakat şunu söyleyebilirim ki Garplıların Türkiye'ye ve Türkler hakkındaki fikirleri gerçeğe uymamaktadır. Ecnebi siyaseti hakkında bir şey söyleyemeyeceğim. Çünkü elan hariçle muhaberemiz o kadar az ki bana Ay'da yaşıyoruz gibi geliyor. Fakat size memleketimin dahili işleri hakkında malumat verebilirim.

Gazeteleriniz ve diplomatlarınız memleketi yakından anlamak ve her şeyi doğrudan doğruya tahkik ve tetkik etmek için daha çok seyahatlerde bulunmalıdır.

Sizler Istanbul'a geldiğiniz zaman doğrudan doğruya Beyoğlu'na gidiyor, orada garazkar birkaç şahsı mülâki oluyorsunuz. Bunlar sanki Türkleri ve Türkiye'yi anlatmak kendilerinin bir vazifesi imiş gibi size hemen bizden bahsediyorlar. Fikirlerinizi ilk geldiğiniz gün altüst ediyorlar. Siz de düşmanlarımızın tarafını iltizam ediyorsunuz. Sonra Istanbul'a gidiyorsunuz, orada çarşı ile camileri görüyorsunuz. Fakat milleti yakından anlamaya çalışmıyorsunuz. Halbuki İstanbul'la Beyoğlu arasındaki fark Asya ile Avrupa arasındaki fark kadar büyüktür. Miletimiz harbe girmekle büyük bir hata işledi. Fakat bir hata işledi diye bu harbe alâkadar olmıyan binlerce insanı cezalandırmak hiç de doğru değil. Hükümetin bir hatası için neden Anadolu'nun masum halkı sizin de pek iyi bildiğiniz veçhile Yunanlıların katliamlarına ve çetelerin görülmedik, işitilmedik vahşetlerine maruz kalsınlar. Yunanistan'ın Anadolu'ya ayak basmasına hakiki bir sebep olmadığı gibi bu hal adalet fikri ile de kabili telif değildir. Elbet de hakikatlerin meydana çıktığı bir gün gelecektir. Fakat bu hakikatların anlaşılmasında maatessüf pek çok geç kalınmış olacaktır. Biliyorum şimdi birçok tesirler karşısındayız. Fakat hem mücrim, hem de masumlar için bir adelet olduğundan eminim. Yüzde doksandokuzu Müslüman olan bir memleket niçin Yunanlılara terkedilsin. Şurada, masamın üzerinde Aydın'a ait birçok resimler ve son zamanda Ermeniler tarafından irtikap olunan katliamları gösteren fotoğraflar var. Giderken onları size vereceğim. Bugün bu mütecavizler yalnız masumların katliamı ile meşgul oluyorlar. Vaziyet benim için müşkül bir şekil iktisap ediyor. Memleketimiz yakılıyor, haksız yere birçok halk öldürülüyor. Büyük bir vahşet değil mi?

KASAPLIK

"Ahalim arasında ümitsizlik ve heyecan pek büyük. Sanki yeni bir harbin müthiş tesirlerinin zebunuyuz. Fakat mütareke şartları bilvasıta Yunanlıları müdafaa ediyor ve bizden müdafaa kabiliyetini kaldırıyor. Aynı zamanda mütareke şartları bizi silahsız bırakmıştır. Askerlerimiz terhis edildi. Vakalar daha zor bir duruma gelmeden İtilaf hükümetleri bu kasaplığa bir son vermelidirler.

Muazzez pederim Sultan Abdülmecit Han, Ingiltere'nin dostu ve Fransa ile Ingiltere'nin müttefiki idi. Ben ise her zaman Ingiltere'yi sevdim ve daima Ingiliz siyasetinin muhibbiyim. Insaniyet ve adelet hisleri ile dolu olan asil Ingiliz milleti ve hükümeti hakkımızı geri almakta bize adilane yardım edecektir."

PROTESTO

Morning Post muhabiri burada, harp içinde Rumlarla Ermenilere Türklerin insafsız muamele ettiklerini hatırlatmış ve bunun üzerine Padişah şunları söylemiştir:

"Evet, bu mesuliyet hiç bir şeye ehemmiyet vermeyerek sırf zati emel ve heveslerini tatmine uğraşan bir azınlık tarafından ika olunmuştur. Bu meseleden herkesden ziyade ben müteessirim. Bu adamlar (Padişah İttihadcılardan bahsediyor), kötü emellerini yaptırmak için hapishaneleri boşalttılar.

Fakat bu hareketler Avrupa'nın Yunanlıların icra eylemekte oldukları katliam ve vahşi hareketlere müsaade etmesine bir sebep teşkil etmez. Bu milletler yalnız siyasî neticeleri derpiş ediyorlar. Fakat Yunanlılar eski zaman barbarlarının hareketlerine uydular ve hâlâ da etmekte devam ediyorlar.

Bu mesele insanlık moktainazarından tetkik edilerek buna bir hudud tayin edilmelidir ve onların tecavüzlerine set çekerek ahalinin kasaphanelerde koyun keser gibi öldürülmelerine müsaade edilmemelidir. Eğer İtilaf devletleri buna bir netice vermezlerse daha pek çok ehemmiyetli meseleler zuhura gelebilir. Şahid oldukları vahşete ve tecavüze karşı ahalimi susturmaya çalışmak pek müşkül oluyor. Memleketim halkı namusunu, hayatını, evini kurtarmak için pençeleşmeye hazırdır."

Padişah bundan sonra biraz sükut etmiş ve sonra da şöyle devam etmiştir:

"Bu mesele hakkında fikir müdavelesi beni çok müteessir ediyor. Ben ahalimin babasıyım ve onlar her şeyi benden beklerler. Ben de onları müdafaa için her türlü çareye müracaat mecburiyetindeyim. Her gün birbirini takip eden hadiseler çok vahimdir. Ben tabaamı bu vaziyetten kurtarmaya çalışmalıyım. Siz Garp'ta Türkler aleyhine yükseltilen sesleri ve Osmanlı İmparatorluğu'na karşı yapılan entrikaları görmekte devam edeceksiniz. Bu zavallı Türkler senelerden beri, Avrupa nazarında, fena gösterilmeye çalışılıyor. Şimdi de bu entrikacılar yüzünden hâdis olmuştur.

Paris'te Mösyö Venizelos tarafından büyülenmiş birçok kimseler bulunduğuna bütün kuvvetimle kaniim. Buna karşı Ingiltere'nin de adaletinden eminim. Eğer Ingiltere bugün (durunuz) derse onlar da durmaya mecburdurlar."

PADIŞAH'I TARİF

Morning Post muhabiri Padişah Vahidettin'in şöyle bir tarifini yapmıştır:

"Zayıf, orta boylu. Tahta çıktıklarından beri yüzünde ızdırap eserlerinden doğan çizgiler görünmekte ise de heyeti umumiyesi ile fazla buruşukluklar yok gibi. Gözleri biraz zayıf olduğu için gözlük kullanıyor."

Anadolu'da "kasaplık" yaptıkları bildirilen Yunan işgal ordusuna mensup subaylardan bir grup içki âleminde...

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 7 AĞUSTOS 1919

Yunan istilâsına karşı silaha sarılanlardan Demirci Kaymakamı İbrahim Bey...

UŞAK VE BÖLGESİDE KUVAYİ MİLLİYE'YE İLTİHAK ETTİ

14. Kolordu Kumandanı Kâzım Bey, Harbiye Bakanı'na gönderdiği telgrafda son olayları özetledi

BALIKESİR

ONDÖRDÜNCÜ Kolordu Kumandanı Kâzım Bey, Uşak ve bölgesinin de Kuvayi Milliye'ye iltihak ettiğini bildiren bir telgrafı Harbiye Bakanlığı'na yollamıştır. Kolordu Kumandanı bu telgrafta bu bölgedeki son olayları şöyle anlatmaktadır:

Alaşehir civarında 600 kadar Kuvayi Milliye süvarisinin Uşak'a giderek beyannameler yayınlayarak Uşak'ınMücahede-i Milliye mıntıkası dahilinde olduğunu ilân ettikleri ve Uşak ahalisinin Yunanlılara karşı millî müdafaaya iştirak etmek üzere gönüllü toplamaya başladıkları Uşak Askerlik Şubesi'nin 2 ağustosta yazılıp 6 ağustosta vasıl olan telgrafından anlaşılmıştır.

"Hususi istihbaratıma nazaran Uşak ahalisinden birkaç kişi Yunan propagandasına kapılarak Hareketi Milliye'ye iştirak etmemek taraftarı imişler, iştirak etmek isteyenlere de mani oluyorlarmış."

"Bunun üzerine Uşaklılardan hamiyet sahibi bazı zevat Kuvayı Milliye'ye müracaat edip teşkilât için bir de heyet izamını talep etmişler. Karahisar cihetlerinden cepheye giden Kuvayı Milliye ile Eşme ve Alaşehir'den tefrik olunan ve takriben iki yüze baliğ olan bir kuvvet Uşak'a gider ve Uşak ahalisinin hüsnü kabul ve iştirakiyle iane dercine ve efrad kaydına başlarlar. Muhalif olanlar da bunlara tabi olur. Hiçbir tecavüz ve asayiş vakası olmamıştır."

BANDIRMA'DA BEYANNAMELER

Şehrimize gelen haberlere göre, son günlerde Bandırma'da Yunanlılara karşı cihat ilân eden beyannameler dağıtılmıştır. Bu beyannamelerde "Karşımızda ne İngiliz ve ne de Fransızlar vardır. Yalnız Yunanlılar. Biz Müslümanlara dünkü reaya önünde başeğmek zillettir" denmektedir.

Karabekir, kongre ile ilgili olarak bir telgraf çekti:

«HÜKÜMET YABANCILARIN TELKİNİNE UYUYOR»

Bugün sona erecek kongrede Mustafa Kemal'in Heyet-i Temsiliye'ye seçilmesi bekleniyor

ERZURUM

ŞEHRİMİZDE 14 günden beri devam etmekte olan Milli Kongre bugün son toplantısını yapmaktadır. Geçici bir hükümet manzarasını arzedecek olan Heyeti Temsiliye üyeleri de bugün seçilecek ve kongre bir beyanname yayınlayarak hedeflerini ilân edecektir. Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye'ye, seçileceği muhakkak gibidir.

Diğer taraftan Üçüncü Ordu Müfettiş Vekili Kâzım Karabekir Paşa, Millî Kongre ile alakalı olarak Damad Ferid hükümetinin tutumunu yeren bir telgrafı daha Istanbul'a Harbiye Bakanı'na yollayarak bazı hususları yeniden aydınlatmak lüzumunu hissetmiştir.

Karabekir Paşa şöyle demektedir:

"Vilayeti Şarkiye Erzurum Kongresi'ni şark vilayetlerinin milleti toplamıştır. Elyevm yetmiş kadar azasiyle Erzurum'da hali içtimada bulunan Kongre, Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey henüz Istanbul'da iken ve hatta burada isimleri bile işitilmemiş iken büyük ve kanlı tehlikelerin vukua geleceğini muhakkak addeden şark vilayetleri halkının karar ve teşebbüsleriyle vukua gelmiştir.

Bu toplanışta siyasî veya şahsi hiçbir tesirin mevcut olmadığı katiyetle anlaşılmıştır."

Karabekir telgrafında yabancıların bu kongreyi bir-iki şahsa bağlamak istediklerini vehükümetinde "bilmeyerek" bu yabancı telkinlerineuyduğunu kaydetmekte ve bundan herkesin teessür duyduğunu eklemekte ve şöyle devam etmektedir:

"Şark vilayetlerinde hayat endişesinden doğmuş olan bu millî cereyanın inkişafına ve halihazırda Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey'in zerre kadar tesirleri olmadığı ve ahiren kongreye herkes tarafından büyük bir hürmet ve tazimle kabul edilen bu iki zatın siyasî mevkimizi daha ziyade müdrik olmalarından bilakis hükümetimizin mevkiini düşünerek mevcut Kuvayı Milliye'yi daha sakin ve müdebbirane bir şekle ircala hüsnüidare ettikleri alenen görülmektedir. Binaenaleyh gerek kongrenin heyeti umumiyesi ve gerekse Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey hakkında Dahili ye Nezareti'nde vilayetlere yazılan tamimler efkarı umumiyede hüsnütesir yapmamıştır.

Karabekir, Millet Meclisi'nin süratle toplanması lüzumuna da değinerek şunları yazmıştır:

"Endişe-i namus ve hayattan mütevellit cereyan-ı millî hâl-i galeyanda olup, teskini ve efkarın tatmini için yegane çare ancak Meclis-i Milli'nin hemen ve bilfiil toplanmasının temini olduğunu ve yavaş davranıldığı takdirde vakayi-i milliyenin kendi kendine bu gayeye varacağını nazar-ı fahimanelerine arzeylemeyi lazime-i vazife addederim.

GÖÇMENLER AÇLIKTAN ÖLÜYOR

Göç... Rumeli'den arabasının peşine, kışın göbeğinde takılmış Anadolu'ya gelmişti Balkan Harbi'nde. Şimdi oradan da atmak istiyorlar.

DENİZLİ Müdafaai Milliye Reisi imzası ile, Yunan işgal hareketleri üzerne göç yollarına düşüp feci durumda kalan vatandaşlarımıza dair yayınlanan bir açıklama şehrimizde çıkmakta olan IKAZ gazetesinde çıkmıştır.

Bu resmî açıklamada şu hakikatler bildirilmektedir.

"Yunanlıların işgali dahilindeki ahalinin hali pek ziyade fecaat kasbetmiştir. Aydın şehri bugün tarihe karışmış bir harabe halindedir. Binlerce nüfus müslime kayil ve imha edilmiştir. Şehrin bütün haneleri yakılmıştır.

Germencik nahiyesinden hükümetçe isimleri tesbit edilen 1800 delikanlı erkek sırf Müslüman olduğu için öldürülmüştür. Nahiyenin 2000 nüfuslu Hızırbeyli köyü erkekleri namazda iken cami şerifte katledilmiştir. Ve cami şerif de dahil olduğu halde bütün köy tahrip edilmiştir.

Esaretten dönen 38 nefer, Erikli istasyonunda pek feci surette katledilmiştir.

Yunan tayyareleri işgal sahası haricinde olan kasabaları bombalarla tahrip ediyor ve birçok maznun nüfusun şehid olmasına sebep olmaktadır.

Aydın livasından kaçıp kurtulabilen binlerce kadın ihtiyar, çoluk coçuk bugün Denizli, Bozdağ, Yenipazar, Nazilli, Çine, Muğla ovaları çırılçıplak, perişan ve harap bir haldedir. Ve her gün pekçok nüfus açlıktan telef olmaktadır."

Denizli Müdafaai Milliye Reisi'nin açıklamasında, bu bölgeler halkının muhacirlere elden geldiği kadar yardım etteklerini fakat, Istanbul hükümetinden asıl yardım beklendiğini ve Damad Ferid hükümetinin bu mazlum nüfusu feci akıbetine terketmiş olduğu da bildirilmektedir.

MUSTAFA KEMAL'LE MANDACILIK KONUSUNDA YAPILAN MUHABERAT

Bekir Sami Bey'in önerileri, Paşa'nın soruları

ERZURUM

İSTANBUL'da Amerikan tahkik heyeti manda konusu üzerinde soruşturmalar yaparken, aynı konu etrafında Anadolu'da da bazı muhabereler olmuştur. Bu konuda Mustafa Kemal Paşa'ya ilk müracaatın 25 temmuzda Amasya'ya varan Bekir Sami Bey tarafından yapıldığı da öğrenilmiştir. Bekir Sami Bey, Mustafa Kemal'e ulaştırılmak üzere o tarihte Amasya'da 5. Kafkas Tümen Kumandan Vekili Arif Bey'e şunları söylemiştir:

"Istiklâl şayanı arzu ve tercihtir. Ancak tam istiklâl istemeye kalkışılırsa ülkemizin taksimi kati ve şüphesizdir. Bu durum karşısında iki-üç vilayet içinde kalacak istiklâlden yurdumuzun bütünlüğünü sağlayacak bir devletin mandası altına girmek elbette müreccahtır. Bütün Osmanlı ülkesini kapsayacak meşrutiyetimiz ve dışarıda yürürlükte kalmak üzere belli bir süre için Amerika'nın mandasını istemeyi milletimiz için en yararlı bir çözüm yolu sanıyorum. Bu konuda Amerikan temsilcisi ile konuştum. Birkaç kişinin değil, bütün milletin sesini Amerika'ya duyurmak gerektiğini söyledi ve aşağıdaki şerait dairesinde Wilson'a, Senato'ya ve Amerika Kongresi'ne başvurulmasını ileri sürdü:

a. — Adil bir hükümetin tesisi,
b. — Eğitim ve öğretimin yayılması ve genelleştirilmesi.
c. — Din ve mezhep özgürlüğünün sağlanması.
d. — Gizli andlaşmaların kaldırılması.
e. — Bütün Osmanlı ülkesini kapsamak üzere Amerika hükümetinin mandaterliğimizi kabul eylemesi.

Bundan başka, kongremizin seçeceği bir kurulu, Amerika'ya bir zırhlı ile ulaştırmayı da temsilci üzerine almıştır.

MUSTAFA KEMAL'İN CEVABI

Bekir Sami Bey'in bu görüşlerine karşılık, Mustafa Kemal Paşa temmuz ayının son günlerinde Amasya'ya bir telgraf göndermiş, toplantı halinde bulunan Erzurum kongresindeki görüşmelerde devletin ve milletin tam bağımsızlığının savunulmasında direnilmekte olduğunu belirterek, "Bizce de koşulları ve niteliği bilinmeyen bir

Bekir Sami Bey...

Amerikan mandaterliğinden kongreye doğrudan doğruya söz açılmasının pek sakıncalı" olacağını kaydetmiş ve şu sualleri Bekir Sami Bey'e sormuştur:

a. — "Tam istiklâl istemeye kalkışılırsa, ülkemiz birçok parçalara ayrılacaktır. Bu kati ve şüphesizdir" buyuruluyor. Bu kanaatin kaynağı nedir?

b. — Ülke bütünlüğünden, ülkenin bölünmezliği mi yoksa eğemenlik hakları mı anlaşılacaktır?

c. — Bütün Osmanlı ülkesini kapsayacak meşruiyetimiz ve dışarda temsilci bulundurma hakkımız yürürlükte kalmak üzere bir devletin mandaterliğini istemeyi en yararlı bir çözüm yolu olarak görüyorsunuz. Ancak, temsilcinin ileri sürdüğünü bildirdiğiniz şeylerle bu çözüm yolu çelişmeli görünüyor. Çünkü meşruiyetimiz yürürlükte kalınca hükümet, yasama organından güvenoyu almış ve onun denetimi altına girmiş bir kurul olur ki, artık bu kurulun meydana getirilmesinde Amerika'nın eli ve yetkisi olamaz. Oyel ise, ya meşruiyet yürürlüktedir ve adaletli bir hükümet kurulmasını Amerika'dan istemeye yer yoktur, ya da adaletli bir hükümetin kurulması Amerika'dan istenilince meşruiyetin yürürlüğü sözde kalır.

AMERİKAN OKULLARI MI?

d. — Eğitim ve öğretimin genelleştirilmesinin anlamı nedir? İlk aklımıza gelen, yurdun yer yerinde Amerikan okullarının açılmasıdır. Çünkü daha şimdiden yalnız Sivas'ta yirmi beş kadar okul açmışlardır ki yalnız birinde binbeş yüz kadar Ermeni öğrenci vardır. Buna göre, Türk ve Müslüman eğitim ve öğretiminin yayılıp genelleştirilmesi ile bu yapılan işler nasıl bağdaştırılabilecektir?

e. — "Din ve mezhep özgürlüğünün sağlanması" sözleri de mühimdir. Patrikhaneler imtiyazları varken bunun fark ve manası nedir?

f. — Temsilcinin beşinci madde olarak sözünü ettiği bütün Osmanlı ülkesinin sınırları nedir? Yani savaştan önceki sınırımızdır. Eğer bu deyim içine Suriye ve Irak da giriyorsa Anadolu halkının Araplar adına mandater istemeye hakkı ve yetkisi de olabilir mi?

g. — Şimdiki hükümetin siyaseti nedir? Tevfik Paşa neden Londra'ya gitti? Amerikalılar gibi İngilizlerin de ayrıca bir mandasını nasıl telakki ediyor? Yani buna yatkın mı, yoksa çekingen mi davranıyor? Amerikalılar neden Ermenistan mandaterliğini terkettiler? Amerikalılar mandayı almaya ne ölçüde eğilimli ve isteklidir?

BEKİR SAMİ'NİN CEVAPLARI

Mustafa Kemal Paşa'nın bu sorularına Bekir Sami Bey Amasya'dan 30 temmuzda şu cevabı vermiştir:

"-Tam bağımsızlık istenirse ülkemizin birçok parçalara bölünmesi ve birkaç devletin güdümü altına girmesi Dörtler Meclisi'nce kararlaştırılmıştır. Bunu önlemek için tek devletin mandasını istemenin en uygun olacağı söylenmiştir.

— Yalnız egemenlik hakları söz konusudur. Ülkemizin bütün olarak bizde kalması temel ilkedir.

— Amerika'dan herhangi biçimde bir hükümet kuruvermesini istemeyeceğiz. Amerika'ya adaletli bir hükümet kuracağımız konusunda sağlam söz vereceğiz. Anayasamız hükümleri yürürlükte kalmak, padişah soyunun her türlü egemenlik haklarına dokunulmamak ve dışarda temsilcilerimiz eskisi gibi bulunmak şartlarıyla Amerika hükümetinin mutluluğumuza ve gelişmemize yardım etmesini isteyeceğiz. İsteyeceğimiz mandaterlik bu şekildedir.

— Eğitim ve öğretimin yapılıp genelleştirilmesinin anlamı Amerikan okullarının köylerimize dek girmesine izin vermek değil, Türk ve Müslüman eğitimve öğretimini yayıp genelleştirmeye ihtimam göstereceğimiz konusunda kendilerine söz vermekle birlikte, yardımlarını istemektir. Mandaterliği Amerikan misyonerlerine değil, Amerika hükümetine tevdi etmek istiyoruz.

— Din ve mezhep özgürlüğü öteden beri Islâm dininin ilkeleri gereğindendir. Amerika efkârıumumiyesi bu gerçeği bilmedikleri için kendilerine bu konuda güven vermek istiyoruz ve temsilcinin sözünü ettiği sınır, savaştan önceki sınırımızdır. Suriye ve öteki bölgeler üzerine bizim mandaterlik istemeye yetkimiz olup olmaması, kongrece çözümlenecek bir meseledir. Daha önce Suriye ve Irak'ta Amerikalılar kamuoyuna başvurdular. Suriye ve Filistin de, bağımsız bir Arap hükümeti kurmayı istemekle birlikte, Amerika mandaterliğini diğerlerine tercih eylediklerini bildirdiler.

— Şimdiki hükümet yeni kurulduğundan siyaseti meçhuldür. Ancak, evvelki hükümetlerin siyasetleri güçsüzlük ve İtilaf kuvvetlerinin herbir emrine boyun eğmekti. Tevfik Paşa Londra'ya gitmeyerek Ferid Paşa ile geri dönmüştür. Amerika, Ermenistan hükümeti kurulmadan önce, orada dolaşan Amerikan heyetlerinin raporlarına bakılırsa, büyük bir Ermenistan kurulamayacağı düşüncesindedir. Mandaterlik hakkında mufassak bir yazı posta ile gönderilmek üzeredir."

MUSTAFA KEMAL YENİDEN SORUYOR

Bekir Sami Bey'in bu cevaplarının tetkikinden sonra Mustafa Kemal Paşa bu defa şu sualine de cevap istemiştir:

"Amerikan mandaterliği üzerine son açıklamanızı öğrendik. Bu şeraite göre esas itibariyle korkulacak bir şey olmamak lazım. Bununla birlikte daha bir nokta üzerinde yüksek görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz. Bize elverişli bunca şerait ileri sürebilecek olan Amerika hükümeti bu şekildeki mandaterliği kabul etmesine yani buna katlanmasına mukabil kendi namına ne gibi yararlar ve çıkarlar sağlamış olacaktır? Bununla kendi hesaplarına olacak gaye nedir? Bu konuda edindiğiniz bilgilerle ve yüksek düşüncelerinizle bizi aydınlatmanızı bekleriz."

VE SON CEVAP

Bundan dört gün önce bu muhabere, Bekir Sami Bey'in Mustafa Kemal'in son sualine verdiği şu cevapla sona ermiştir:

"Amerikalılarla şimdiye kadar cereyan eden müzakereler hep özel olarak yapılmış ve sırf bir faraziyeden ibaret bulunmuş olduğuna nazaran mandaterliğin iki devlete tahmil edeceği şartlar hakkında fikir teatisi yapılmamıştır."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMA 8 AĞUSTOS 1919

Erzurum Kongresi'nin toplandığı Sultanî binası...

Erzurum Kongresi sona erdi

KURTULUŞ İÇİN MÜCADELENİN BAŞLADIĞI İLAN EDİLDİ

Kongrenin sona ermesi nedeniyle yayınlanan beyannamede, Doğu'da millî kuruluşların bu defa , Şarkî Anadolu Müdafaayı Hukuk Cemiyeti adı altında birleştikleri ve Heyet-i Temsiliye seçtikleri belirtildi

Mustafa Kemal Paşa, Çanakkale savaşlarında: 19'uncu Fırka Karargâhı'nda kendisini ziyarete gelen Üçüncü Kolordu Kumandanı Esat Paşa ve Edirne Valisi Adil Bey'le... (en üstte)

Mondros Mütarekesi'ni imzalayan Türk Heyeti... Önde solda: Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay). Arkadan soldan sağa: Bahriye yaveri Sait Bey, Tevfik Bey ve heyetin kâtipliğini yapan Âli Bey (Türkgeldi)...

BİR YUNAN GENERALİ MAHKÛM OLDU

ATINA

Yunan gazetelerinin bildirdiğine göre, İzmir'de Yunan Divan-ı Harb'i, Tuğgeneral Skinas'ı mahkûm etmiştir.

Gazatelere göre. Yunan Tuğgenerali Bergama'dan Yunan kuvvetlerinin firari hadisesinden mesul tutulmuş ve bu sebeple cezaya çarptırılmıştır.

"Atina Habercisi" adlı gazete bu haberi verirken Yunan generalinin çarptırıldığı ceza hakkında tafsilat vermemektedir.

Bergama'da Kuvayı Milliye'nin baskını üzerine darmadağınık kaçan Yunan kuvvetlerinin diğer bazı subayları da Divan-ı Harb'e verilmiştir.

Aynı zamanda bu Yunan birlikleri Bergama'dan kaçıp Menemen'e geldiklerinde büyük yağma ve katliam yapmışlardır. Londra'nın TIMES gazetesi dahi bunların Menemen'de 100 sivil Türk'ü öldürdüklerini itiraf etmiştir.

Bu katliam Avrupa'da geniş tepkiler yarattığından Yunan hükümeti bu mahkumiyetlerle durumu da tekrar lehine çevirmek maksadını gütmektedir.

ERZURUM

MİLLI Kongre, iki haftadan beri devam etmekt olan çalışmalarını dün Heyeti Temsiliye'ye seçilen Mustafa Kemal Paşa'nın bir nutku ile sona erdirmiş ve bir beyanname yayınlayarak, vatan ve milletin kurtuluşu için mücadelenin başladığını ilân etmiştir.

Kongre kendisine amaç olarak, vatanın bütünlüğünü ve milletin bağımsızlığını kabul etmiş ve bu amaca varmak için de millî kuvvetlerin teşkilâtlandırılmasını kararlaştırmıştır.

Beyannamede, Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı günkü sınırlarımız içinde bulunan toprakların bölünmez vatan parçası olduğu da belirtilmektedir.

Damad Ferid, hükümetinin aczini yüzüne vuran bu beyannamede, Doğu'da millî kuruluşların bu defa "Şarkî Anadolu Müdafayi Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştikleri ve bir Heyeti Temsiliye seçtikleri de kaydedilmiştir.

Kongre toplantıları sırasında bu yeni cemiyetin nizamnamesi de tartışılmış ve nihaî şekli ile kabul edilmiştir. Nizamnamenin girişinde, Heyeti Temsiliye'ye direktifleri de ihtiva eden kısım son derece mühimdir ve ana hatları şöyledir:

★ Her türlü işgal ve müdahaleye karşı birlikte müdafaa ve mukavemet gösterilecektir.

★ Eğer Istanbul hükümeti, yabancı baskı altında, Doğu illerini terk veya ihmale kalkışırsa, Doğu Anadolu'da "geçici bir idare" kurulacak ve bütün mülkî ve askerî memurlar bu geçici idareye bağlanacaktır. Eğer böyle bir hal, kongrenin toplantı halinde bulunmadığı bir zamanda vukua gelirse geçici hükümeti Heyeti Temsiliye muvakkaten tayin edecek ve derhal kongreyi toplantıya çağıracaktır.

★ Doğu Anadolu'da muhaceret katiyetle yasak edilmiştir. Halk, olduğu yerlerde kalacaktır.

★ Kongre kararları aleyhinde propaganda yapanlar, millet ve vatana hiyanet ve cinayet işlemiş addedilecek ve ona göre muamele göreceklerdir.

Eski Trabzon milletvekili İzzet Bey...

Eski Bahriye Bakanı Rauf Bey...

Bekir Sami Bey...

ERZURUM KONGRESİNCE YAYINLANAN TARİHÎ BEYANNAMENİN TAM METNİ

HER TÜRLÜ İŞGALE KARŞI KONULACAK

ERZURUM

MİLLÎ Kongre'de varılan sonuçları ve alınan kararları açıklayan tarihî beyannamenin tam metni şöyledir:

"Mondros Mütarekesi'nin yapımından sonraki günlerde, gittikçe artan, antlaşmayı bozucu hareketler ve Izmir, Antalya Adana bölgeleri gibi memleketimizin en önemli parçalarının işgali ve Aydın ilimizde yapılan dayanılmaz Yunan kötülükleri, Ermenilerin Kafkasya'da sınırlarımıza kadar dayanan öldürme ve Islâm'ı yok etme siyasetiyle istilâ hazırlıkları, Karadeniz kıyılarında Pontos devleti hayalini gerçekleştirme amacıyla hazırlıklar yapılması ve sadece bu amaçla Rusya kıyılarından akın akın göçmen adı altında yabancı Rumların, bu meyanda silahlı eşkiya çetelerinin getirilmesi karşısında, kutsal vatanın parçalanma ve yok olma tehlikesini gören milletimiz bir hükümetin bu acılar ve kötülüklere çare olamayacağına, korkunç örnekleriyle kanaat getirmiş ve birçok etkiler altında belki de daha acıklı ve dayanılmaz kararlara boyun eğeceğinden kuşkuya düşmüş bulunmaktadır.

Bundan ötürü, kendini son derece yakın ve haince tehlikeler karşısında gören Doğu Anadolu illerinin, kutsal varlıklarını korumak amacı ile millî vicdanından doğmuş derneklerin katılmasıyla yapılan Erzurum Kongresi, 1919 yılının 7 ağustosunda çalışmalarına son vererek aşağıdaki kararları aldı:

KARARLAR

1- Trabzon vilayeti ve Canik sancağı ile Şark vilayetleri namını taşıyan Erzurum, Diyarbekir, Mamuretülâziz, Van, Bitlis vilâyetleri ve saha dahilindeki bağımsız livalar hiçbir sebep ve bahane ile birbirlerinden ve Osmanlı topluluğundan ayrılması mümkün olmayan bir bütündür. Mutlulukta ve felâkette ortaklığı kabul eder ve aynı amacı hedef edinirler. Bu bölgede yaşayan bütün Müslümanlar birbirlerine karşı fedakârlık duygusu ile doludurlar, sosyal durumlarına saygılı öz kardeştirler.

2- Osmanlı vatanının bütünlüğü ve milletin bağımsızlığının sağlanması, saltanat ve hilafet makamlarının korunması için Kuvayı Milliye'yi yapıcı duruma getirmek ve millî iradeyi egemen kılmak esastır.

3- Her türlü işgal ve müdahale Rumluk, Ermenilik teşkili amacına yönelme sayılacağından birlikte savunma ve karşı koyma esası kabul edilmiştir. Siyasî egemenliği ve sosyal dengeyi bozacak surette, Hıristiyanlara yeni imtiyazlar verilmesi kabul edilmeyecektir.

4- Hükümetin buraları bırakmak veya buralarla ilişiğini kesmek zorunda kalması ihtimaline karşı saltanat ve hilâfete bağlı ve millî hakları koruyucu tedbirler ve kararlar alınmıştır.

AZINLIKLAR

5- Vatanımızda öteden beri birlikte yaşadığımız Müslüman olmayan kimselerin, kanunlarla pekiştirilmiş müktesep haklarına tamamiyle uyarız. Mal, can ve ırzlarının korunması, esasen dinimizin, ulusal geleneklerimizin ve yasalarımızın gereği olduğundan bu esas, kongremizin genel kanısı ile de sağlamlaştırılmıştır.

6- Itilâf devletlerinden, Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 30 ekim 1918 günündeki sınırlarımız içinde kalan ve her bölgesinde olduğu gibi, Doğu Anadolu illerinde, büyük çoğunluğu Islâm olan ve kültürel, ekonomik üstünlüğü Müslümanlara ait bulunan, birbirlerinden ayrılmaları imkansız öz kardeş, dindaş ve soydaşlarımızın oturduğu memleketlerimizin bölünmesi düşüncesinden vazgeçerek varlığımıza ve tarihî, ırkî, dinî haklarımıza saygı gösterilmesi ve bu suretle hak ve adalete dayanan bir karar verilmesi beklenir.

INSANÎ VE ASRÎ AMAÇLAR

7- Milletimiz insanî ve asrî amaçları yüceltir. Fen, sanayi ve ekonomi bakımından ihtiyaçlı durumumuzu takdir eder. Bundan ötürü devlet ve milletimizin iç ve dış bağımsızlığı, vatanımızın bütünlüğü saklı kalmak üzere, altıncı maddede açıklanmış olan sınırlar içinde, milliyet esaslarına uygun ve memleketimize karşı istilâ isteği olmadan herhangi devletin fenne, sanayie, ekonomiye ait yardımlarını hoşnutlukla karşılarız. Insanlığın esenliği ve umumun huzuru adına, böyle insancıl ve adaletli kuralları kapsayan bir barışın tezelden kararlaştırılması en büyük millî arzumuzdur.

MILLÎ MECLIS

8- Milletlerin kaderlerini kendilerinin çizdiği bu tarihî çağda, Istanbul hükümetinin de millî iradeye boyun eğmesi zorunludur. Çünkü, millî iradeye dayanmayan hükümetlerin kendi başlarına verdikleri kararlara milletçe uyulmadığı gibi, bu kararların dışta da itibarı olmadığı ve olamayacağı şimdiye kadarki olaylar ve sonuçlarıyla ispatlanmıştır. Bundan ötürü, milletin, içinde bulunduğu korkulu durumdan ve kuşkudan kurtulma çarelerine başvurmasına hacet kalmadan hükümetimizin hemen Millî Meclis'i toplaması ve bu suretle milletin ve memleketin alacağı bütün kararları Millî Meclis'in denetimden geçirmesi zorunludur.

PARTICILIK YOK

9— Vatanımızın karşılaştığı üzücü olaylar ve aynı amaçla millî vicdandan doğan derneklerin anlaşma ve birleşmeleri ile meydana gelen kitle bu kere (Şarkî Anadolu Müdafai Hukuk Cemiyeti) adında bir topluluk haline getirilmiştir. Cemiyet her türlü particilik akımlarının dışındadır. Bütün Müslüman yurttaşlar derneğin tabii üyesidir.

Millet istiklâl mücadelesinde, onlar ise...

HÜRRİYET İtilâf Partisi mensuplarının da karıştıkları yeni bir suiistimal ortaya çıkmıştır.

Milletin hissedar olduğu Millî Kantariye'nin ambarının kiralanması işini bütün içyüzü ile açıklıyoruz:

Bu ambarı, Hürriyet İtilâf Partisi ileri gelenlerinden Adanalı Zeynelabidin Bey'le tüccardan Kadri Bey, Millî Kantariye Müdürü ile uyuşarak ve Evkaf Bakanı'nın da tasvibini alarak 8.000 liraya kira ederler. Zeynelabidin Bey, bir kere ambarı kontrato ile üzerine aldıktan sonra derhal 15.000 liraya başkasına devreder.

Bu haberi bir gazete yayınlayınca partiden gürültü çıkar ve derhal tekzibi için hazırlıklara girişilir. Yalnız biri çıkar: "Tahkik edelim de sonra tekzibi yollayalım" der. Ve anlaşılır ki bu işte hakikat payı mevcut.

Bu arada müdahale eden diğer Zeynelabidin Bey, Adanalı Zeynelabidin Bey'in bu işi Hürriyet İtilâf Partisi hesabına yaptığını, ambarı sekizbine alıp 15 bine devredip arada hasıl olan 7 bin liranın partinin seçim masraflarına ayrılacağını söyler.

Bunun üzerine partiye Adanalı Zeynelabidin Bey çağrılır ve kendisinden bilgi istenirken, Sadık Bey, "— Parti adına para toplamaya sizi kim selâhiyetli kıldı?" diye sorar ve çıkışır.

Adanalı Zeynelabidin Bey ise, "Parti namına iş görmedim. Kendi hesabıma iş yaptım. Bu, alelade bir ticaret muamelesidir. Evkaf Bakanı'nın da haberi var, parti ile alâkalı hiçbir şey de yok. Tüccarım, ticaret yaptım." demiştir.

LE TEMPS MUHABİRİNİN GÖZÜ İLE DURUM:

Anadolu'da parola: «Türkiye Türklerindir»

PARIS'te yayımlanmakta olan Le TEMPS gazetesinin şehrimizdeki muhabiri F. Psalty, (Pera: 7 ağustos) tarihi ile dün buradan yolladığı mektupta son durumu şöyle anlatmaktadır:

"Hükümet Anadolu'daki durumun ciddiyetini kavradı ve bu durumun genişlemesi halinde, bütün memleketin İtilaf devletleri tarafından işgaline yol açacağını anladı. İçişleri Bakanlığı her tarafa sirküler yollayarak millî çetelerin dağıtılmasını istedi. Iki asî, Mustafa Kemal ile Rauf Bey'i takiple görevli Ikinci Kolordu Kumandanı'na da emirler yollandı.

Bu iki asî şef, efkârı umumiye önünde adlarında değişiklik yaptılar, şimdi biri Demirci Efe, diğeri Hacı Şükrü oldu. (Muhabir burada büyük bir hata yaptığının farkında değildir.)

Fakat bu hareketi bastırma işinde hükümetin şansı çok zayıf. Konuştuğum kimselere göre, Anadolu hareketi tamamiyle millî bir harekettir. Konya'dan ötede hükümetin sözü geçmemektedir. Hatta Konya'da bile vali, Söz geçiremiyorum diyerek istifa etti. Sivas ve Erzurum'dan gelen telgraflarda, Damad Ferid'i tanımıyoruz deniliyor.

Parola: Türkiye Türklerindir.

Eğer hükümet bunlara karşı asker yollarsa, giden asker de derhal karşı tarafa katılacak, bunların çoğu aynı şekilde düşünmektedirler.

Bu sebeple de hükümet, Mustafa Kemal'e karşı yollayacak bir paşa bulamamaktadır.

Damad Ferid'in devrileceği ve yerini Mustafa Kemal'e taraftar bir hükümete terkedeceği zannediliyor."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 9 AĞUSTOS 1919

SİVAS KONGRESİ'NİN HAZIRLIĞI BAŞLADI

Mustafa Kemal, arkadaşları ile yaptığı toplantıda millî birliğe muhtaç olduklarını belirtti

ERZURUM, Millî Kongre'nin dağılmasından sonra Mustafa Kemal Paşa yakın arkadaşları ile evinde bir toplantı yapmış ve Sivas Kongresi'nin hazırlıkları ile derhal meşgul olmaya başlamıştır.

Toplantıda bulunan Mazhar Müfit Bey'in bildirdiğine göre Paşa, bu toplantıda Erzurum Kongresi'nde alınan neticelerle Sivas Kongresi hakkındaki düşünceleri hususunda şu konuşmayı yapmıştır:

"Kongre kararları muhakkak ki çok iyi, ancak Şark vilâyetlerine mahsus bir program hâlinde. Bakalım Sivas'ta ne olacak, ne şekil alacak?

Ancak, umumi millî kongre mahiyetinde bir bünyeye sahip bulunacak olan Sivas Kongresi için bir esas hazırlanmış oldu. Bu esaslar tabiî Sivas'ta işlenecek ve genişletilecektir. Fakat, ana dâvâ, aynıdır.

"Erzurum Kongresi her şeyin başında Şark vilâyetlerinde muhtelif amillerle teşekkül etmiş bulunan cemiyetleri Şark vilâyetleri Müdafai Hukuk Cemiyeti çatısı altında bir araya toplamış oldu. Bu mühim bir noktadır. Sivas'ta da aynı hedefi tahakkuk ettirmek, memleket müdafaasına ait olarak teşekkül etmiş bulunan bütün cemiyetleri tevhit etmek muvaffakiyetini elde etmek lüzumu var. Biliyorsunuz ki bugün muhtelif yerlerde kurulu olarak faaliyette bulunan ordan fazla cemiyet vardır. Münferit çalışmalar yerine toplu mesaiyi ikame etmekle hem muvaffakiyet gücümüz artacak, hem de millî irade ve millî mücadele ruhunun sevk ve idaresi bir dimağ noktasına bağlanmış olacaktır.

Erzurum Kongresi'nin en bariz vasıflarından biri de millî iradeyi her şeye hâkim ve her şeye üstün kılma kararıdır.

Vatanın müdafaasını ve millî istiklâli iradei milliyeye tâbi kılmak ve Kuvayı Milliye'yi bu hüküm altında tutmak prensibi belki birden ehemmiyeti kavranamayacak basit bir ifade zannolunur. Hakikat de bu büyük, her türlü zan ve tahminin üzerinde büyük bir dâvâdır."

SIYASÎ PARTI YOK

Mustafa Kemal Paşa, toplantılar esnasında tartışma konusu olmuş bazı noktalara da temasla demiştir ki:

"Kongrenin siyasî partiye inkilap hakkındaki teklifi reddetmesi mükemmel oldu. Ben siyasî partilerin bugünkü vaziyet içinde aleyhindeyim. Biz, siyasî partilere değil, millî birliğe muhtacız. Böyle felâketli anlarda siyasî partiler millet beraberliğini bozar. Ömer Fevzi ve bir arkadaşının takriri bolşeviklik yolunu açıyordu onun da ittifakla reddi çok iyi oldu."

ÖNEMLİ BİR FİRAR OLDU

İHAN Harbi'nde Altıncı Ordu Kumandanlığı'nda bulunan Halil Paşa ile İttihat Terakki Merkezi Umumisi Küçük Talât Bey'in önceki gece hapishaneden kaçmaya muvaffak oldukları öğrenilmiştir.

Önceden yapılan gizli bir uzlaşmaya uygun olarak, perşembe gecesi nöbetçi subayı bulunan Şadi Bey, Halil Paşa ile Küçük Talât'ı ve gardiyanı yanına alır, kimsede şüphe uyandırmaksızın gece saat ikide hep birlikte Harbiye Bakanlığı'nın bahçesinin Süleymaniye kapısından çıkarır ve birlikte orada bekleyen bir arabaya binerek kaybolurlar.

Halil Paşa ile Küçük Talât'ın nöbetçi subayı Şadi Bey'le birlikte firarları ancak dün geç vakit haber alınabilmiş ve derhal harekete geçilmiştir.

Hattâ Polis Müdüriyeti durumdan yalnız dün akşama doğru haberdar olduğundan, etrafa geç bilgi verebilmiştir.

DAMAD FERID ÇILEDEN ÇIKTI

Halil Paşa ile Küçük Talât'ın firarlarını duyan Damad Ferid çileden çıkmış ve bu firarı kolaylaştırmakla suçladığı Harbiye Bakanı Nazım Paşa ile sert bir tartışması olmuştur.

Harbiye Bakanı Nazım Paşa'nın her an vazifesinden alınmasına intizar olunmaktadır.

HALIL PAŞA NEREDE

Öğrendiğimize göre, mütarekeyi müteakip İngiliz kuvvetlerinin şehrimize yerleşmesi üzerine bizzat İngiliz askerî polisi tarafından Bostancı'da Horoz Ali Paşa Köşkü'nde sarılarak yakalanan Halil Paşa, "Ermenî tehciri"nden sorumlu tutularak idam edilmek üzere idi. Askeri mahkemenin bu yolda İngilizlerin baskısı altında bir karara varmak üzere olduğu söylenmektedir.

Verilen bilgiye göre, Bekirağa Bölüğü'nden firarını müteakip Halil Paşa ile arkadaşları Kumkapı'ya inmişler, orada kendilerini bekleyen mücahidlerden Teğmen Naci tarafından alınarak Üsküdar'a bir eve götürülmüşlerdir. Burada kalınmayarak araba ile Kısıklı cihetine geçilmiş ve orada bekleyen Kuvayı Milliye mücahidlerinden Yahya Kaptan ve efradı Halil Paşa ile Küçük Kalât'ı alarak Anadolu içlerine götürmüştür.

Halil Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa ile temas kurmuş olduğu anlaşılmaktadır.

Halil Paşa...

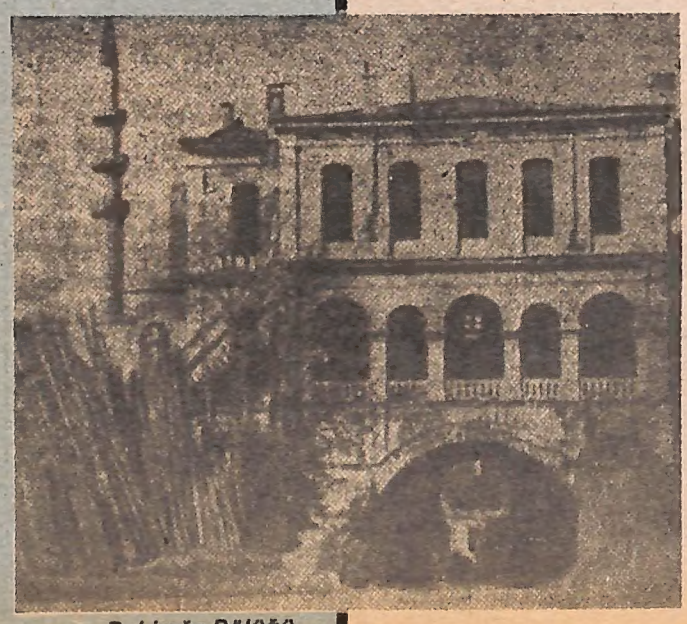

Bekirağa Bölüğü...

Yunanlılar'a baskınlar devam ediyor

ATINA

YUNAN gazetelerinin İzmir'den alarak yayınladıkları resmi bir haberde, Aydın bölgesinde Zeytun civarında bir vâdi içinde Yunan ordusuna ait bir birliğin baskına uğradığı bildirilmektedir.

İzmir mahreçli haber, bu baskında Yunanlıların 6 ölü ile 7 yaralı verdikleri de ilâve etmektedir.

Diğer taraftan Sarayköy'de de 120 çetenin baskın verdiği ve orada da 7 ölü ile 8 yaralı kayıp verildiği bildirilmektedir.

elefteros Typos adlı Atina gazetesi de, 24 temmuzta Türk millî kuvvetlerinin (kendisi çete diyor) Manisa civarında Papazlı'ya baskın verdiklerini ilk defa dün yazmıştır.

DOĞU İLLERİNİN SAVUNMASI NASIL YAPILACAK

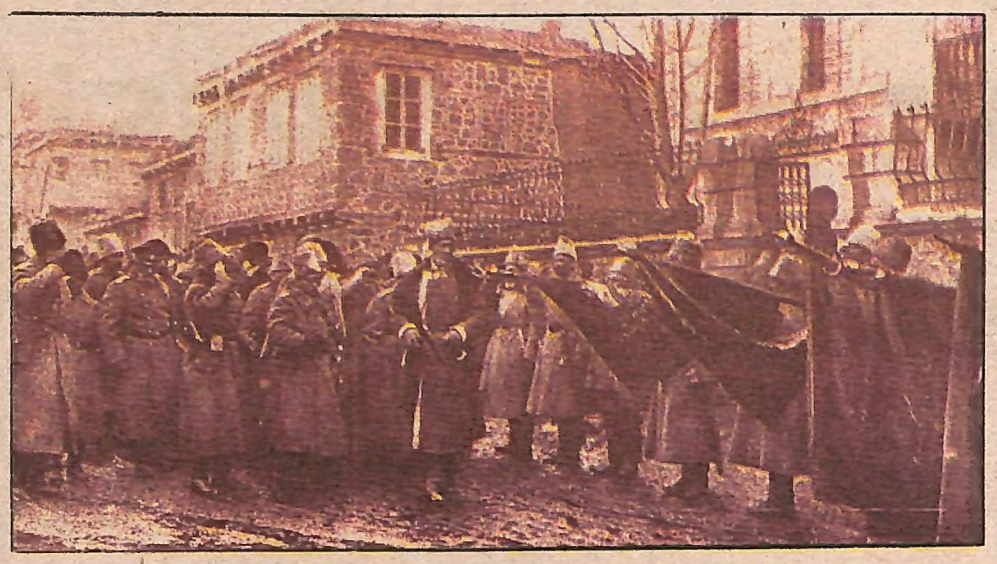

Erzurum felâketli günlerinde Rus işgalinde iken...

ERZURUM — Önceki gün kapanan Millî Kongre'de kabul edilen "Şarkî Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti"nin nizamnamesinin ve bilhassa mukaddemesinin ana hatlarını dün vermiştik. Ehemmiyeti dolayısiyle nizamnamenin mukaddimesinin tam metnini yayınlıyoruz:

"1— Vilayatı Şarkiye ve Trabzon vilayeti ve Canik sancağı gayri kabili infilâk ve camiai Osmaniye'nin birer rüknü olmak üzere kül teşkil eder.

Trabzon vilayeti ve Canik sancağı ile Vilayatı Şarkiye namını taşıyan Erzurum, Sivas, Diyarbakır, Mamüretülaziz, Van, Bitlis ve bu meyandaki Elviyei müstakile hiçbir sebeb ve bahane ile yekdiğerinden ayrılmak imkânı tasavvur edilemeyen bir kül olup saadet ve felâkete iştirak tâ mı kabul ve mukarreratı hakkında aynı maksadı hedef ittihaz ederler. Bu mıntıkada yaşayan, bilcümle anasırı İslâmiye, yekdiğerine karşı hürmeti mütekabile ve hissi fedakârî ile meşhun ve vaziyeti ırkiye ve içtimaiye ve şeraiti muhitiyelerine riayetkâr öz kardeştirler.

MÜDAFAA VE MUKAVEMET

2— Her türlü işgal ve müdahaleyi, Rumluk ve Ermenilik teşkili gayesine matuf olarak telâkki edeceğimizden müttehiden müdafaa ve mukavemet esas kabul edilmiştir. Vatanımızda ötedenberi birlikte yaşadığımız bilcümle anasırı Hıristiyanenin kavanini Devleti Aliyei Osmaniye ile müeyyet hukuku müktesebelerine tamamen riayetkârız. Bunların mal, can ve ırzlarının masuniyeti, mukteziyatı diniye ve ananatı milliye ve esasatı kanuniyemizden olmakla, bu esas kongrenin kanaati umumiyesiyle de tekrar edilmiştir. Ancak Rum ve Ermenilerin bizzat veya bilvasıta hafi ve celî her ne şekil ve surette olursa olsun, hakimiyeti Osmaniye ve hukuku İslâmiyeyi ve mevcudiyeti milliyemizi muhil bir vaziyet almalarına katiyen müsaade edilmeyecektir. Millet ve vatanımızın zararını müeddi her nevi teşebbüslerine karşı milletimiz bilcümle vesaiti maddiye ve mukabelede kendini sahibi hak ve salahiyet telakki eder.

"Bu bapta düveli itilafiyenin her hangi bir suretle vuku bulacak teşebbüsatını aynı gayenin husulüne matuf bir sebep telakki eyleyeceğimizden bu takdirde dahi hukuk ve mukaddesatımızı bütün varlığımızla müdafaada katiyen tereddüd edilmeyecektir. İcap eden esbap ve tedabiri tedafüiyye ittihazı zaruri görülmüştür.

MUKADDES GAYE

3— Hükümeti Osmaniye'nin tehlikei inhilaline karşı saltanat ve hilafeti Osmaniye ve İslâmiyenin bekası esas maksadı teşkil ettiği cihetle vilayatı saire ile müttehiden ve temini iştirak mümkün olamadığı takdirde Anadolu Şarkî vilayetlerince münferiden müdafaa ve mukavemet esası kabul edilmiştir.

Gayei mukaddesenin temini için Şarkî Anadolu vilayetlerince vilayatı saire ile her noktai nazardan iştiraki mesaiyi temin emeli katidir.

Ancak hasbelvaz'iye bu mesaiye bilfiil iştirak vilayatı mezkurece imkan görülmediği takdirde dahi esas maksat mahfuzdur. Yani bir kül teşkil eden şarki Anadolu vilayetlerince müttehiden gayei mukaddesenin istihsali için teşebbüsata devam edilecektir. Tahtı işgalde bulunup iradelerini istimal ve serbesti izhar edemeyen mahallerdeki dindaşlarımızı ardolunan şeraiti mücbirenin zevaline kadar mazur göreceğiz.

GEÇİCİ HÜKÜMET

4— Hükümeti Osmaniye, bir tazyiki düveli karşısında buraları terk ve ihmal etmek ıztırarında bulunduğu anlaşıldığı takdirde alınacak idarî, siyasî, askerî vaziyetin tayin ve tesbiti:

Hükümeti Osmaniye bir tazyiki düveli karşısında (Allah göstermesin) vatanı umuminin izmihlal namına bir mukaddime demek olan buraları terk ve ihmal etmek ıztıralarında bulunduğu takdirde, yani Şarkî Anadolu vilayatının hükümeti Osmaniyeye ve makamı hilafete merbutiyeti muahedat imza edilmek ve Düveli İtilafiye'ye muhtıra ve notalar ita olunmak suretiyle veya kanaatbahş olacak vesaiki sairei siyasiye ile terk ve ihmal olunduğu tahakkuk eylediği halde hilafeti mukaddeseye ve Saltanatı Osmaniye'ye olan merbutiyetimizi muhafaza ve temin etmek ve vatanımızı Rum ve Ermeni ayakları altında çiğnetmemek üzere derhal mıntakası musarrah olan Şarkî Anadolu'da bir idare-i muvakkate teşekkül edecektir. Ve halen mevcut olan teşkilât ve kavanini mevzuai Devleti Aliyyei Osmaniye dairesinde tedviri umura edilecektir. Ve bilcümle mülki ve askeri rüesav memurini devlet işbu idarei muvakkateye tabi olacaktır. İdarei muvakkate, tekmil ecnebi devletlerine işbu vaziyeti ciddiyeyi usulen ve resmen iblağ edecektir. Mevzuu bahsolan idarei muvakkate, teşkilâtı mülkiyemizin vücuda getirdiği kongrece intihap olunacak heyettir. Tasavvur edilen hal, kongrenin mün'akit bulunmadığı bir zamanda vukua geldiği takdirde "Heyeti Temsiliye" işbu intihap vazifesini muvakkaten deruhte ederek derhal vilayatı haberdar edecek ve hemen kongreyi içtimaa davet eyleyecektir.

MUHACERET MEMNUDUR

5— Heyeti Temsiliye tarafından, heyeti merkeziyeler vasıtasiyle tebligat icra edilmedikçe, muhacerat memnudur. Heyeti Temsiliye muhaceretin vilayatı şarkiye dahilinde olmak üzere, tarzı icrasını ve mahallini ihzar ve tesbit edecektir.

Heyeti Temsiliye düçari taarruz olması ihtimali olan mahalleri şimdiden nazarı dikkate alacaktır. Ve bu taarruzların mahiyet ve vüsatini teemmül edecektir. Buna nazaran icap eden ahalinin sinayeti hayatları için mesken, iaşe vesaire noktai nazarlarından, mahalli heyeti idarelerin tetkikatına müsteniden bir plan yapacaktır. Bu plan ve bunun sureti icrası, tehlikenin tahakkuku halinde bildirilecektir. Ancak esbabı muhtelifeden dolayı planı mutasavver mahalline vaktü zamaniyle tebliğ edilemediği takdirde, mahalli heyeti idareler, hususiyle planın tatbiki lüzumuna kanaati tâmme hasıl eder ise mesuliyeti üzerine alarak tatbik etmekle beraber Heyeti Temsiliyeyi haberdar eyleyecektir. Mesele gayet mühim ve nazik ve her türlü tedabire rağmen şayanı arzu olmayan ahvali perişaniyi mucip olabileceğinden son derece iltizamı dikkat ve ihtiyat olunmalıdır. Ahalinin bulunduğu yerden nakl suretiyle imkânı tahaffuz bulunmadığı takdirde, ahaliyi yerinden oynatmamak şayanı tercih olacağından bu takdirde dahi mucibi zarar olamayacak tarzı hareket iltizam ve aynı zamanda gayri muntazam kuvvetlerin mahalli tecavüzüne karşı tedabir ittihaz eylemek sureti kabul edilecektir.

6— Yedi vilayetin nasıl yekdiğerinden gayri münfek bir kül teşkil ettiği ve buradaki hukuku İslâmiye istikrar ve şümulünün hiçbir suretle kabili izale olmadığını efkârı umumiyei cihana karşı izhar ve kongremizin hitamiyle beraber teşkilâtı milliyemizdeki gaye ve kongremizin in'ikadındaki maksat ve mesleki harekatımıza dair kongrece tekarrür eden hususat, hülasa milletimizin âmâl ve metalibatı vicdaniyesi gayet sarih ve kati bir beyanname ile millete ve hükümeti merkeziyeye ve ecnebilere iblağ olunacaktır.

Bundan başka maksat ve mesleki teşkilâtımızı neşrü tamim ve her tarafça hüsnü tefhim ve telkin hususunda âzâyi cemiyetten her biri reyanlarından arîdir."

Ve bittabi bilcümle heyeti idare ve heyeti temsiliye mükellef ve muvazzaftır. Bu baptamümkün olan her türlüvesait ihtimal olunacaktır. Elyevm gazete çıkmakta olan ve gazete çıkarmak vesaiti mevcut olan veya bu vesaitin imkânı tatbiki bulunan bilcümle merakizde ekâllî bir gazeteyi o mahallin heyeti idaresi tahtı himayesine alacaktır.

Kongrece ittihaz edilmiş ve vicdanı milliye mutabık olan mukarrerat ve esasat aleyhinde kavlen, kalemen, fiilen herhangi bir şahıs veya kuvvet tarafından sui tefsirat ve telkinatta bulunulduğu takdirde harekâtı vâkia bütün manasiyle millet ve vatana hiyanet ve cinayet telakki edilecektir.

7— Teşkilâtımızın bu tasavvuratı sahai imkâna çıkarılabilecek bir hale ifrağı" ve vatanımızın maruz kaldığı hadisat ve vekayi karşısında ve tamamen aynı maksatla vicdanı milliden doğmuş cemiyetlerin ittihat ve ittifakiyle hasıl olmuş olan kütlei umumiye "Şarkî Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti" ünvanlı iş bu cemiyet, her türlü fırka ceniyle tevsim kılınmıştır."

Jandarma Komutanı Ali Kemal Paşa Balıkesir'de

Ali Kemal Paşa...

BALIKESİR, —

DAMAD Ferid Paşa kabinesi tarafından Ege Bölgesi'nde Kuvayı Milliye aleyhinde mevcut olduğu iddia edilen şikâyetleri tahkik için Umum Jandarma Kumandanı Ali Kemal Paşa dün buraya gelmiştir.

Ali Kemal Paşa, Karesi ve Saruhan ve Civarı Hareketi Milliye Reddi İlhak Heyeti Merkeziye Reisi Hacim Muhittin ve diğer arkadaşları ile uzun bir toplantı yapmıştır.

Hacim Muhittin Bey Jandarma Kumandanına, buradaki millîcilerin Yunanlıları tard etmek gayesi etrafında toplandıklarını ve başkaca bir emel ve maksatları bulunmadığını tafsilâtıyle izah etmiştir. Toplantıda bulunanlar, Paşa'nın da bu görüşlere katıldığını söylemişlerdir.

Ali Kemal Paşa toplantıdan çıkarken, önlerinde davulla zurna olduğu halde Yunan'a karşı harekete geçmekte olan Gönen bölüğü ile karşılaşmış ve bu tesadüf Paşa'ya çok tesir etmiştir.

Ali Kemal Paşa'nın Denizli'ye de giderek efelerle temas edeceği öğrenilmiştir.

Jandarma Umum Kumandanlığının refakatinde erkânıharbiye kaymakamlarından eniştesi Mustafa Bey ile Bandırma Jandarma Kumandanı Süheyl Bey bulunmaktadır.